

Polder.blad

April 2012

natuurpunt

Hobokense Polder

Een avondje uit ...

Tijdens mijn avondwandeling langs de straten van Polderstad op zoek naar padden, kikkers en andere amfibieën, heeft een mens eens tijd om na te denken met wat we allemaal bezig zijn en wat er nog allemaal gedaan moet worden.

Hier lopend in de donkere straten en met slechts 1 pad in mijn emmer, kom ik in de verte nog een eenzame Natuurpunter tegen op haar fiets (Nancy Jonkers) maar bij haar is de vangst ook bedroevend. Waar is de tijd dat we hier 's avonds met 15 mensen rondliepen

en een grotere vangst hadden? Blijven de meeste amfibieën in de Polder (daar treffen we immers op avondlijke wandelingen zeer veel padden aan) of blijven ze in de tuinen van de mensen en hebben ze daar nieuwe poelen en vijvers ontdekt? Hup, nog even met de fiets naar Fort 8 waar ook nog een aantal Natuurpunter actief bezig zijn met het overzetten van padden. En jawel hoor, hier is de vangst heel wat groter: al 40 padden zijn in de emmers beland en veilig en wel de straat overgezet. Hoopgevend, alhoewel... ook hier wil men aan dit groen stukje natuur zitten, de stad heeft ons ingelicht over een voorontwerp van het Masterplan om er een groot recreatieoord te maken ... Meer hierover verder in het tijdschrift. Oei, het wordt al laat, thuis even de resultaten ingeven in het paddenportaal van Natuurpunt en de verdere planning van de week bekijken.

Einde maart zit het weekendbeheer erop en nemen we een kleine rustpauze. Vorig weekend kregen we een filmploeg van ATV over de "vloer" die een kleine reportage maakten over vrijwilligerswerk in de Hobokense Polder. We hadden allemaal onze haren gekamd en werden voor ons werk beloond met lekkere koffiekoeken.

Als voor ons de beheerswerken stoppen, dan starten de monitoringsmomenten. De eerste tjiptjaffen zijn al gespot, en ook had Luc VS al boomklever, vuurgoudhaantje en goudvink gehoord in de Polder.

We gaan de Violiergracht verder afwerken, zodat er dit jaar een vlonder komt voor onze natuurgidsen, die daar een betere plaats zullen krijgen om aan educatie te doen rond het thema water.

En verder bieden wij u dit voorjaar een aantal zalige wandelingen aan in onze mooie Polder, twee ervan eindigen met een smulpartij: onze vroegochtendontbijtwandeling op 12 mei en een kookwandeling op 17 juni. En we gaan ook een dagje op stap om de voorjaarsflora in Tilff nabij Luik te bewonderen. Mogen we ook jou verwelkomen?

Tot slot: van 3 tot 11 maart was het de Week van de Vrijwilliger. Dat was een moment om al onze medewerkers eens extra te bedanken voor hun inzet. Maar eigenlijk zijn we het hele jaar die mensen dankbaar. Dus voor jullie allen, op welke manier u ook uw steentje bijdraagt om onze afdeling te laten "floreren", een bos bloemen op bladzijde 31!

Geniet van de lente en van het ontwaken van de natuur.

Veel leesplezier,

Danny

Een paddenraper in de Schansstraat
Foto: Danny Jonckheere

Inhoudstafel

Editoriaal	2
Kalender	3
Onze sponsors	7
Herfstweekend St-Hubert	8
Verslag Algemene Vergad.	10
Wat gebeurt er in de Polder?	11
Masterplan Fort 8	13
Natuurbeheer op het ijs	15
Waarnemingen in de regio	16
Paddenoverzetactie	18
Wetenschappelijk onderzoek	19
Watervogeltellingen	21
Vlees en gezondheid	22
Bestuursberichten	26
Te koop!	26
Met Whoppie op stap	26
Avontuur van zonnestraaltje	27
In beeld: Lente !	28
Red de Berm-bis !	29
Colofon	30
De afdeling in beeld	31
Activiteitenkalender	32

Met dank aan de fotografen.
Enkele foto's werden van internet geplukt.

Voorkaft: Klein hoeftblad
Foto - Guy Borremans

Achterkaft: Blauwe vleesvlieg
Foto - Jan Rose

Zondag 8 april vanaf ca. 7.30 u
Vogeltrektellingen Hobokense Polder
o.l.v. Luc Van Schoor, 0494/33 63 09

Na de succesrijke reeksen voorjaars-trektellingen in 2010 en 2011 plant Luc Van Schoor ook deze lente vogel-trektellingen langs de Scheldedijk aan de Hobokense Polder. Dit initiatief kwam 2 jaar geleden tot stand op aanraden van de vogelwaarnemers van de nabije trek-tel-post Kruibeeke Polder.

purperreiger en aardig wat roofvogels als boomvalk, kiekendieven, wouwen, tot zelfs visarend.

Stof genoeg dus voor een boeiende kennismaking met de voorjaarstrek in eigen omgeving !

Zoals gewoonlijk situeert de trek-tel-post zich op de Scheldedijk langs de Hobokense Polder, verlengde van Petroleumkaai (parking)

De tellingen beginnen op Paas-zondag 8 april. Wordt het vogels of paaseitjes tellen? De tellingen eindigen op zondag 29 april. In deze periode zal zowel tijdens de week-ends als op wekdagen geteld worden indien de weersomstandigheden het toelaten.

In principe wordt er waargenomen tussen 7.30 u en 12 u, maar uitzonderingen kunnen de regel bevestigen.

Luc doet een oproep tot alle vogel-liefhebbers, van leek tot kenners, om met ieders inbreng van deze lente-trektellingen een succes te maken !

Voorjaarstrek-tellingen kennen een ander verloop en met deels andere vogelsoorten dan in het najaar.

Ze is korter van duur en meestal sterk gebonden aan gunstige weersomstandigheden. Op mooie dagen kunnen er plots heel wat overtrekkers waargenomen worden op weg naar hun noordelijke broedplaatsen. Daarbij horen niet alleen typische zangvogels als gele kwikstaart en allerlei piepers maar ook regenwulp,

Van harte welkom op onze activiteiten !

Honden kunnen in ons natuurgebied Hobokense Polder mee aan de leiband, maar kunnen niet mee bij andere activiteiten.

Kostendelend vervoer (5 eurocent/km wordt op de afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient ingeschreven te worden

Dinsdag 17 april om 20 u
Open bestuursvergadering in Zaal Moretus
Alle geïnteresseerden welkom!

Zondag 29 april om 14 u
Wandeling langs groengebieden in de omgeving van Fort 8 met aandacht voor het Masterplan
Gids: Danny Jonckheere, 0478/ 33 24 27

In februari werd door het Antwerps stadsbestuur een voorontwerp van het Masterplan voor de omgeving van Fort 8 goedgekeurd. Dit plan, waarvoor we meer dan twee jaar geleden onze verwachtingen zeer gemotiveerd hadden ingediend, beantwoordt geenszins aan onze voorwaarden. Een uitgebreid artikel van Frans Thys kan u lezen in dit Polder.blad.

Vandaag gaan we eens kijken over welke groengebieden dit Masterplan handelt en krijgt u informatie ter plekke. Uiteraard gaan we ook oog hebben voor al het voorjaarsgroen en voor de vogels die in dit seizoen hun hoogste lied zingen.

Praktisch: Afspraak om 14 u op de parking van Sportcomplex Sorghvliedt, Krijgsbaan Hoboken. Einde voorzien omstreeks 17 u. Goede wandelschoenen volstaan, eventueel verrekijker en fototoestel.

Zondag 6 mei om 7.15 u

Dagje Tilff: Speleologie en voorjaarsbloeierswandelingen

Gidsen: Dirk Vanderpe, Wim Mertens en Luk Smets

Info en inschrijvingen: Smets-Thys, 03/289 73 66

Deze dagtocht is een samenwerking met Natuurpunt Aartselaar.

Voor het grotbezoek is bij het ter perse gaan slechts 1 plaats meer vrij. Wie eerst telefoneert of mailt én daarna betaalt, kan mee. Een volwassene betaalt 30 euro. Ben je jonger dan 18 jaar, dan betaal je 27 euro.

Enkel bovengronds wandelen?

Dat kan ook!

Terwijl de rest van de groep de ondergrondse wonderen van Tilff verkent, bieden wij de wandelaars de gelegenheid om de bovengrondse schoonheid van de streek te ontdekken. In de voormiddag maken we een wandeling in het valleitje van de Haze met een landschappelijk zeer mooie afwisseling van graslanden houtkanten en bossen. We verwachten hier een mooie voorjaarsflora. Leuke vogels en andere dieren behoren zeker ook tot de mogelijkheden.

Na de middag bezoeken we het bos boven op de grot Sainte Anne (Bois des Mannants). Op de kalkrotsen en in de valleitjes mag je je verwachten aan een uitbundige voorjaarsflora en aan spectaculaire geografische verschijnselen, zogenaamde karstverschijnselen. De kalksteen is de voorbije miljoenen jaren plaatselijk helemaal door regenwater opgelost. Het door de rots stromende water deed grotten en ondergrondse rivieren ontstaan. Ook boven de grond vind je hiervan sporen terug. Grote putten, dolines genaamd, zijn het resultaat van ingestorte grotten. Beekjes verdwijnen plots in het niets, het water stroomt in een zogenaamd verdwijngat. Ingangen van grotten liggen verscholen in bossen en de riviertjes hebben diepe valleien uitgesleten, ravijntjes eigenlijk.

's Namiddags wandelen we 4 à 5 km, maar wel over een zeer geaccidenteerd terrein. Het wandeltraject in de voormiddag ligt nog niet helemaal vast, maar zal ongeveer even lang

zijn, maar niet zo steil.

Praktisch:

We vertrekken op de parking aan de Kioskplaats stipt om 7.15 u. We spreken af met de deelnemers die vanuit Aartselaar komen om 7.30 u aan 't Spant in Wilrijk.

We verplaatsen ons met eigen wagens op basis van kostendelend samenrijden = ca 14 euro p/p

Ter plaatse: voormiddag: 10 personen in grot en rest wandelt – gezamenlijke middagpauze (eigen picknick meebrengen) – namiddag: 10 personen in grot en rest wandelt – afsluitend drankje in een plaatselijk cafeetje. Terug in Hoboken: omstreeks 19 u.

Meebrengen: grotbezoekers (zie bovenaan) – allen: picknick en best een extra drankje, verrekijker, fototoestel, eventueel plantengids, stevige wandelschoenen.

Dirk Vanderpe is onze speleogids. Wim Mertens en Luk Smets zijn de natuurgidsen.

Verplicht inschrijven ook voor wie enkel wandelt (dit om na te gaan of we voldoende auto's hebben) bij Ria Thys, 03/289 73 66 – ria.thys@telenet.be

Vallei van de Haze

Tilff: Bois des Mannants

Zaterdag 12 mei om 6 u

Vroegochtendwandeling in de Hobokense Polder

Met aansluitend een openluchtontbijt. Inschrijven voor 9 mei !

Gidsen: Danny Jonckheere, 03/ 828 64 03 en Wim Mertens, 03/216 93 62
Ontbijtinfo: Jeannine Nielandt, 03/887 85 65 - polderbloemeke@hotmail.com en Sylvia Van den Broeck, 0474 /25 22 27

Deze vroegochtendwandeling is een klassieker en blijft telkens een zeer leuke trip in onze Polder.

Zien hoe nevel en mist optrekken, horen hoe de vogels ontwaken en hun eerste liedjes fluiten.

En misschien kunnen we al de eerste zomervogels waarnemen, die een plekje aan het zoeken zijn om te gaan broeden. Dit moet je echt eens gedaan hebben.

We gaan ook eens kijken hoe Flora (2010), Fauno (2011) en Veggie (2011) het stellen. En wie weet loopt er op dat moment al weer jong leven rond in de Polder ... ?

En al voor de vijfde keer koppelen we aan deze wandeling iets extra's. Van wandelen krijg je immers honger. Vandaar dat we je een volwaar-

dig ontbijt aanbieden in de natuur!

Praktisch: afspraak om 6 u op de Schroeiiaan (parkeerstroken nabij station). Einde ontbijt voorzien omstreeks 10 u.

Inschrijven noodzakelijk voor 9 mei! Voor het ontbijt betaal je 5 euro per persoon en 3 euro voor kinderen tussen 4 en 14 jaar.

Stort je deelnamebedrag voor 9 mei op rek. 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder met als mededeling "ontbijt Hobokense Polder" en het aantal personen.

Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids

Ochtend in de Hobokense Polder
Foto - Sonja Van Kerckhove

Dinsdag 15 mei om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom!

Donderdag 24 mei om 19 u

Nachtegalenwandeling in de Hobokense Polder

Gidsen: Danny Jonckheere en Wim Mertens

Info: Annie Vandeweyer - Van Zwieten, 03/828 37 60

Wie al eens de zang van de nachtegaal heeft kunnen aanhoren, weet dat dit een fantastische belevenis is. Elk jaar hebben we in de Polder een aantal zangposten. Wie weet wat wordt het dit jaar! Op meerdere plaatsen zullen we allicht kunnen horen hoe deze vogeltjes, maar ook

vele andere soorten hun avondlijke serenade brengen.

Praktisch: Afspraak om 19 u op de Schroeiiaan (parkeerstroken nabij station). Einde voorzien omstreeks 22 u.

Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids en muggenmelk

Vrijdag 1 tot en met maandag 4 juni

Wandelweekend in de Voerstreek

Dit weekend is al enkele maanden volgeboekt.

Maar voor de liefhebbers staat er al een volgend weekend op stapel.

Een herfstweekend nabij St. Hubert van 5 tot 7 of 8 oktober, waarbij we

het burlen van de herten gaan observeren en op verkenning gaan in het leefgebied van bevers.

Meer info in dit Polder.blad.

Zondag 17 juni om 14 u

Wandelen in de Polder en openluchtcooken met verse kruiden uit het natuurgebied

Info en inschrijvingen: Jeannine Nielandt, 0475/42 95 23 en Ria Thys, 03/289 73 66 - ria.thys@telenet.be

Vandaag gaan we iets speciaals doen. We maken eerst een korte wandeling in de Polder met de bedoeling een aantal eetbare kruiden te plukken.

Na een uurtje gaan we aan de slag om een gezond en lekker eetmaal te bereiden. Dit doen we in openlucht. En natuurlijk zullen we alles ook ter plekke opsmullen.

Wat willen we maken:

- aperitief op basis van planten uit de Polder (keuze uit alcoholisch of niet-alcoholisch)
- brandnetelsoep
- kruidenpannekoeken
- kruidenthee

Praktisch:

Jeannine, Sylvia, Godelief en Ria zetten je aan het werk en voorzien alle kookspullen.

Er kunnen 25 personen deelnemen. Dus snel inschrijven door 5 euro p/p te storten op rekening 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder met als mededeling "kooknamiddag" + aantal personen.

Afspraak om 14 u aan het bord op de Scheldelei, tegenover de Leigrachtlaan. Einde voorzien omstreeks 17u. Deze activiteit gaat niet door bij fel regenweer.

Dinsdag 19 juni om 20 u

Open bestuursvergadering in Zaal Moretus

Alle geïnteresseerden welkom!

Zondag 24 juni om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Info: Wim Mertens, 03/216 93 62 - wim.a.mertens@skynet.be

Op 24 juni wordt er weer gestart met het maandelijks weekendnatuurbeheer, overwegend afwisselend een zaterdag en een zondag.

In de maanden april, mei en juni is er traditioneel geen natuurbeheer omwille van het broedseizoen. De Goudklompjes werken wel verder op woensdag, maar beperken zich tot taken die zo weinig mogelijk verstoring geven aan de fauna.

Dit jaar starten we een beetje vroeger dan gewoonlijk. Er is dan ook zoveel te doen in de mooie Polder. Er wordt gewerkt van **9 u tot 13 u**. We kunnen ieders hulp gebruiken om het natuurbeheer uit te voeren: jong en oud, man en vrouw, ...

Een greep uit de uit te voeren werken voor deze zomer en het komende najaar:

- maaien en afvoeren van maaisel
- onderhoud wandelpaden
- verwijderen van exoten
- verwijderen van sluisstort

Vele handen maken het werk lichter en geven ook een fijne sfeer. Dus welkom.

Afspraakplaats: Schroeiilaan (straat naast de spoorweg) aan de container naast firma Procap
Meebrengen: drinken, werkhandschoenen en stevige schoenen of laarzen.

Een lekkere koffiekoek voor elke noeste werker/werkster wordt voorzien door onze conservator.

Zondag 8 juli om 14 u

Vlinderwandeling in de Hobokense Polder

Gids: Toon Verbruggen, 0471/47 53 78 – toonverbruggen@skynet.be

We maken een wandeling langs de interessantste vlinderplekjes in de Hobokense Polder. We profiteren nog van de laatste dagen van de "eerste generatie"-top voor er half juli een zekere vlinderluwte intreedt.

Vandaag frist Toon je kennis over verschillende vlinders nog eens 'life' op of laat hij je kennis maken met de vlinders die in de Hobokense Polder kunnen voorkomen.

Atalanta, bruin, bont en oranje zanddoogje, dagpauwoog, kleine vos, distelvlinder, gehakkelde aurelia, groot en klein koolwitje, klein geaderd witje, hooibeestje, Icarusblauwtje, boomblauwtje, bruin blauwtje, kleine vuurvlinder, koninginpage en landkaartje kunnen rond deze tijd waargenomen worden.

Of wordt juni zo heet dat uit het zuiden gele luzernevlinders aan komen vliegen of een rouwmantel?

De Hobokense Polder heeft al deze vlinders reeds te gast gehad. Twee jaar geleden konden we nog een "nieuweling" voor de Polder ontdekken: de eikenpage.

Wil je thuis vlinders aanlokken? Dat kan je doen door rottende bananen op een voederplankje in de zon te leggen.

Praktisch:

Afspraak om 14 u aan Procap, Schroeilaan (naast spoorweg). Einde omstreeks 17 u.

Meebrengen: zonne- en muggenmelk, stevige wandelschoenen, vlindergids (indien in bezit).

Deze tocht kan niet doorgaan bij regenweer. Dan houden de vlinders zich immers verscholen.

*Extatische bewondering voor de nieuwe vlindersoort: de eikenpage
Foto - Luc Van Schoor (augustus 2010)*

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Fietsenwinkel Hobobikes BVBA, Kapelstraat 137 2660 Hoboken Tel. 03/827 58 47

Uurwerken, juwelen en optiek, Annik De Mey, Kioskplaats 81 / 83, 2660 Hoboken Tel. 03/830 21 12

BVBA Javebo, J. Stormstraat 29 2660 Hoboken Tel. 03/827 46 05

Verzekeringen en beleggingen Alert N.V., Kioskplaats 60 2660 Hoboken Tel. 03/827 31 50

Verzekeringkantoor Marc Van Ruymbeke, Frans Smekensstraat 7 2660 Hoboken Tel. 03/827 29 48

Beenhouwerij Van Der Keere, Kapelstraat 39 2660 Hoboken Tel. 03/827 53 01

Tuinaanleg Huylebroeck, Jules Pauwelsstraat 50/52 2660 Hoboken Tel. 03/830 44 90

Firma Procap, Plastiëken dopjes, Schroeilaan 15 2660 Hoboken Tel. 03/830 40 00

Aan tafel BVBA, Fried Denayer, Pierre Van Den Eedenstraat 47 2660 Hoboken Tel. 03/828 53 28

Bacobbank, Kioskplaats 62 2660 Hoboken Tel. 03/827 51 53

Taverne De Schorren, Graspolderlaan 32 2660 Hoboken Tel. 03/828 49 96

Victor Van Den Eede & zonen houthandel, Oudestraat 101, 2660 Hoboken, Tel. 03/827 56 84

Herfstweekend: Burlen van de herten en verkenning van het leefgebied van bevers

Van vrijdagavond 5 oktober tot zondagavond 7 oktober
(voor de liefhebbers: tot maandagnamiddag 8 oktober)

Leiding en info: Ria en Luk Smets-Thys

Gidsen: Jorn Van Den Bogaert en Luk Smets

Tijdens dit najaarsweekend gaan we in de omgeving van het Plateau van Saint-Hubert een aantal **hertenobservatieplaatsen** bezoeken.

Zowel 's morgens vroeg als in de vroege avond kunnen we de hertenbronst van deze sierlijke dieren bewonderen, soms ook vanuit observatiehutten of -torens.

In september begin de bronsttijd van de edelherten. Mannetjes gaan op zoek naar een vrouwtje. Om indruk te maken, maken ze een diep en zwaar geluid dat burlen wordt genoemd.

Met het burlen proberen de herten stoer te doen en vrouwtjes te versieren. Als de edelherten het met burlen niet van andere mannetjes kunnen winnen, vechten ze het uit met hun grote geweien. Meestal wint het edelhert met de zwaarste en hardste burl de strijd. Hij wordt de vader van de kalfjes!

Tijdens de daguren zullen we ook de ruimere omgeving al wandelende verkennen: o.a. het **Plateau des Tailles** - het tweede grootste **veengebied** van België na de Hoge Venen - waar we aandacht hebben voor bosbouw, bosbeheer, fauna en flora. Het is begin oktober zowat het hoogtepunt van de vogeltrek, dus we hebben veel kans om trekvogels te observeren. Maar ook klapkesters broeden én overwinteren hier.

We maken ook een **beverexcursie in de omgeving van Wibrin/Achouffe** en bezoeken een bevervallei met beverdammen, burchten, kanalen, knaagsporen, ... Bevers laten zich overdag niet gemakkelijk zien, maar de verkenning van hun leefgebied op zich is zeker heel boeiend.

Maar met wat geluk zien we de waterspreeuw, zwarte ooievaar en ijsvogel.

Belangrijk om weten:

- ✓ Zowel zaterdagmorgen als zondagmorgen zullen we zeer vroeg onze woning verlaten: reeds om 6.30 u vertrekken we op excursie. Zaterdagavond verwachten we pas rond 22 u weer terug te zijn (we hebben dan wel al warm gegeten in een restaurant).
- ✓ Ter plekke zullen we geregeld een half uur moeten rijden om de hertenlocaties en bevervallei te bereiken. We rekenen toch nog op een 150 km's verplaatsingen tijdens het hele weekend.

Het weekend begint op vrijdagavond en wordt afgesloten op zondagavond omstreeks 17 u.

Maar voor de liefhebbers voorzien we een **extraatje** (mits kleine prijsverhoging voor een extra overnachting en drie extra maaltijden): Maandag 8 oktober verlaten we - na een iets later ontbijt - omstreeks 10 u de woning en maken een prachtige wandeling in de omgeving van ons logement. Rond 16 u sluiten we af en vertrekken richting Antwerpen

Praktisch:

- ✓ We logeren in La ferme du Château in Grupont/Tellin in de provincie Luxemburg, een mooie boerderij, rustig gelegen op een prachtig terrein van 20 ha tussen bossen en weiden, 1 km buiten Grupont. De eigenaars Marcel en Magda Van Dyck-Goosens, een Vlaams koppel uit de Noordkempens, zijn 10 jaar geleden naar Wallonië verhuisd. Zij zullen ons vrijdagavond en zondagavond verwennen met een driegangen-menu.
- ✓ De woning beschikt over totaal 9 kamers, ieder met eigen toilet, douche of bad. De woning is geschikt voor 30 personen, maar

avond voor de warme avondmaaltijd. Ontbijt en picknick verzorgen we zelf. Dus ook de afwas zal door de deelnemers moeten gedaan worden.

- ✓ Prijs: **180 euro** per persoon. In deze prijs is inbegrepen: 2 overnachtingen, lakenpakket, een

Beverdam - Foto: Jorn Van Den Bogaert

middag: dan betaal je **215 euro** per persoon: 1 extra overnachting, 1 extra avondmaal, 1 extra ontbijt, 1 extra picknick, een tussendoortje en een wandeling geadigd door Luk. Niet inbegrepen: drank en vervoer.

- ✓ **Inschrijven door storting** van een voorschot van **60 euro** (bij driedaags verblijf) of **70 euro** (bij vierdaags verblijf) op rekening 979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder vzw met vermelding "Hertenweekend" en "3 of 4 dagen". Meer info kan je verkrijgen bij Luk en Ria Smets-Thys, 03/289 73 66 - luk.smets@telenet.be of ria.thys@telenet.be
- ✓ Meer informatie, routebeschrijving en voorstel tot autoverdeling wordt aan de deelnemers verzonden begin september
- ✓ Dit weekend is een organisatie van Natuurpunt Hobokense Polder en Natuurpunt Aartselaar

we voorzien een deelname van minimum 18 tot maximum 22 personen om het comfort voor iedereen te kunnen garanderen. **Snel inschrijven is de boodschap !**

- ✓ Vervoer met eigen wagens. Om het aantal wagens te beperken zullen de inrichters een wagenverdeling voorstellen. Aan de chauffeurs wordt kilometervergoeding betaald voor de heen- en terugrit en de plaatselijke ritten. Willen kandidaat-chauffeurs zich telefonisch of via mail melden bij de inrichters?
- ✓ Aankomst Grupont op vrijdag-

welkomstaperitief, 2 x ontbijt, 2 x picknick, 2 tussendoortjes (koek en fruit) per dag, 2 x avondmaal (1 x in de woning, 1 x in restaurant), gedurende 2 dagen professionele begeleiding door streekkenner en gediplomeerd natuurgids Jorn Van Den Bogaert.

- ✓ Blijf je tot maandag-

Algemene Vergadering van 11 februari 2012 in zaal Moretus, Berkenrodelei 34, Hoboken

Verslag: Luk Smets - Foto's: Guy Borremans

Na een inleiding door voorzitter Danny Jonckheere wordt de structuur van de vereniging in herinnering gebracht door penningmeester Luk Smets. Volgende stemgerechtigde leden zijn statutair ontslagnemend, daar zij niet meer voldoen aan de statutaire voorwaarden: Denise Schellekens en Tim Vermeiren.

De bestuursmandaten van Ann De Smedt, André Van Langenhove, Franz Van Leekwyck en Ria Thys lopen statutair ten einde. Deze leden stellen zich opnieuw kandidaat als bestuurder en worden door de vergadering unaniem aanvaard. Er wordt gesteld dat een versterking van het bestuur aangewezen is.

Vervolgens wordt het financieel verslag 2011 voorgesteld door Luk Smets. De jaarrekening vertoont een batig saldo van 5,92 euro na toewijzing van 6800 euro aan lopende projecten. Dit verslag wordt goedgekeurd. Eveneens wordt de begroting 2012 ten belope van 16.850 € voor afdelingswerking en 50.100 € voor het beheer van natuurgebied Hobokense Polder door de vergadering goedgekeurd.

Voor de vertegenwoordiging van Natuurpunt Hobokense Polder in Natuurpunt worden volgende afgevaardigden aangesteld:

- voor Natuurpunt Beheer vzw : Wim Mertens
- voor Natuurpunt Educatie vzw : Ria Thys
- voor Natuurpunt Studie vzw : Luc Van Schoor
- voor Natuurpunt Beleid vzw : Danny Jonckheere
- voor Natuurpunt vzw : de 4 vernoemde leden te samen

Een jaarverslag van het voorbije werkingsjaar en een jaarplanning voor het komende worden door Wim Mertens en Ria Thys gegeven aan de hand van een geïllustreerde powerpointvoorstelling. Nieuwe projecten voor 2012

zijn: vervanging van de 4 educatieve borden, Uitdiepen van Violiergracht met educatieve vlonder, trektelproject in het voor- en najaar, een weekend in de Voerstreek en Saint-Hubert, een diersporencursus. De lopende projecten worden verdergezet.

Gedurende heel de avond verwent onze onvolprezen kookploeg ons met wijnen en heerlijke hapjes. Onze keurfotografen Jan Rose, Guy Borremans en Pierre Nowosad vergasten ons op prachtige digirama's over de natuur in de Hobokense Polder.

Wat gebeurt er in de Polder?

Wim Mertens

Scheldedijk blijft onbegaanbaar!

Ook PVDA-Hoboken heeft bij W&Z, dienst Zeeschelde gevraagd of de kwaliteit van het jaagpad van de Scheldedijk kon verbeterd worden voor wandelaars. Ze kregen een duidelijk antwoord: neen! Dit pad is volgens de dienst enkel bedoeld als

rassig natuurgebied wel een beetje bij, maar niet iedereen is even goed te been. Daarom proberen we op de meest kritieke plekken de wandelpaden verder op te hogen en te verstevigen met boskiezel (geleverd door de stad Antwerpen). Toch raden we iedereen aan om in de periode december – mei laarzen aan te

die zich hiervoor inzetten van harte te bedanken!

Het tractortje zal in de eerste plaats gebruikt worden om beheerresten (maaisel, snoeihout...) uit de Polder te transporteren. Dit groenafval wordt dan door de stad opgehaald om te composteren, alweer een onderdeel van die logistieke ondersteuning. Op de tractor kunnen we ook een hakselaar plaatsen om het snoeihout te hakselen en makkelijker af te voeren. Andere toepassingen volgen waarschijnlijk nog. Voorlopig staan er nog gewone banden onder de tractor en brengen we wel wat schade toe aan de ondergrond, ook aan de wandelpaden. We proberen dit in de mate van het mogelijke te voorkomen (door zo weinig mogelijk met de tractor over de wandelpaden te rijden). Binnenkort plaatsen we er trouwens lage druk banden op zodat dit probleem helemaal van de baan is.

Vandalisme

Regelmatig berichten we over vandalisme in de Polder. Het is een "never ending story". En er zit regelmaat in. Bij het begin van bijna elke schoolvakantie stellen we ernstige vormen van vandalisme vast. Veelal krijgt de kijkhut de volle lading, maar ook bruggen, infoborden en veepoortjes zijn niet veilig voor de zinloze afbraakwoede van enkele personen. In de krokusvakantie werd de deur van

werkweg voor het onderhoud van de dijk en niet als recreatief wandel- of fietspad. Bijkomend argument is dat het jaagpad toch doodloopt. Op de mededeling dat het jaagpad deel uitmaakt van een gemarkeerd wandelpad en dat er een tiental wandelpaden op uitkomen, wordt niet meer gereageerd. Goed nieuws is dat het district er wel zitbanken mag op plaatsen mits toestemming van de dienst en de belofte om de banken te onderhouden. Wij trachten het probleem van de begaanbaarheid nog een keer op de agenda te plaatsen van het W&Z-Natuurpunt-overleg.

Wandelpaden

Natuurpunt Hobokense Polder zelf tracht wel de wandelpaden te verbeteren. Elk jaar in de winter en het vroege voorjaar worden nogal wat wandelpaden omgetoverd in modderpoelen. Dit hoort er in een moe-

trekken! Tegelijkertijd maken we de paden iets breder om er tijdens het beheer makkelijk met onze tractor door te kunnen.

Nieuwe tractor

Een tractor hoor ik u denken. Yep, sinds december hebben we een tractor. Niet zo'n supergrote krachtpatser, maar een kleine handige tuinbouwtractor. Het is een occasie die de stad Antwerpen ons heeft geschonken. Deze schenking maakt deel uit van de logistieke ondersteuning die de stad ons biedt bij de uitvoering van het natuurbeheer, zoals werd afgesproken in de beheerovereenkomst. Toch wensen wij bij deze de stad en mensen

kon vinden - ik neem nooit geld mee tijdens een wandeling - heeft hij me tenslotte op de grond geduwd en is gaan lopen, richting jachthaven. Via mijn gsm heb ik onmiddellijk de politie verwittigd en opgewacht bij

de kijkhut voor de zoveelste maal losgerukt en werden twee V-poortjes die mensen toelaten het begrazingsraster in en uit te gaan, en de meeste grazers beletten dit te doen, grondig vernield (zie foto). We herstellen dit allemaal zo snel mogelijk en melden dit steeds bij de politie. Deze wist ons te melden dat politietoezicht in de Polder echter niet aan de orde is. Spijtig, want parkwachters die in het verleden gelijkaardige problemen succesvol oplosten, bestaan niet meer. Toch vragen we iedereen die verdachte handelingen ziet of vandalisme opmerkt dit bij ons te melden of zelfs rechtstreeks bij de politie. In dit kader valt er ook wel wat positief nieuws te melden: we zijn wel erg blij dat we voor de herstellingen beroep kunnen doen op Willy Vergauwen, die als gepensioneerde schrijnwerker zowel de V-poortjes, de deur van de kijkhut als de armleuning van de brug over de Leigracht herstelde.

Overval

Nog meer criminaliteit. Frits (82), één van onze jarenlange leden meldde ons het volgende:

Naar alle leden van onze vereniging toe acht ik het nodig het volgende te melden.

Zaterdag 25 februari, rond het middaguur, was ik op wandel langs de Scheldedijkwegel – het ieder wandelaar welbekende rustieke kasseiweggetje - toen ik plots vastgegrepen werd door een man, gewapend met een pistool, al dan niet geladen. Het betrof een jonge, slanke kerel, naar uitzicht blijkbaar van vreemde afkomst. Hij eiste voordurend mijn geld terwijl hij mijn kledij aftastte, ondanks mijn steeds luider geroep dat ik geen geld bij me had. Vermits hij niets

Andre Van Langenhove

de kleine parking aan het einde van de Scheldelei. Een tiental minuten later waren er 2 wagens ter plaatse; een ervan is dadelijk naar de jachthaven gereden. De overige agenten hebben proces-verbaal opgesteld en me overigens emotioneel voorbeeldig opgevangen. Dat was méér dan nodig, want hoewel ik noch gekwetst noch bestolen was, betekende dat gebeuren onvermijdelijk een ware nachtmerrie. Dankzij het optreden van de politie ben ik die vrij snel te

boven gekomen. Niettemin is het verschrikkelijk te moeten vaststellen dat we ook in onze Polder niet meer veilig kunnen wandelen.

Het ware dus méér dan nuttig via uw regelmatige Nieuwsbrief iedereen sterk af te raden van waardevolle zaken bij zich te hebben tijdens een individuele wandeling.

Het moet toch op één of andere manier mogelijk zijn om een minimum aan toezicht in de Hobokense Polder te realiseren? Momenteel is

er absoluut geen toezicht en dat is bij vandalen en kleine criminelen blijkbaar bekend. Als mensen schrik krijgen om in de Hobokense Polder te gaan wandelen en als onze vrijwilligers de moed verliezen bij steeds opnieuw opduikend vandalisme, kunnen wij de belangrijke

sociale doelstellingen uit het beheerplan niet realiseren, met name de creatie van een vrij toegankelijk natuurgebied, waar mensen tot rust kunnen komen, van de natuur genieten en waar ze zich kunnen inzetten voor een betere natuurkwaliteit. We zullen bij stad, district en politie nogmaals aandringen om toch een minimum aan controle in de Hobokense Polder te voorzien. Ook hiervoor hebben wij als vrijwilligersorganisatie nood aan ondersteuning!

Masterplan Fort VIII geeft natuur weinig kansen!!

Frans Thys

In februari van dit jaar heeft het Antwerpse College van Burgemeester en Schepenen een voorontwerp van Masterplan goedgekeurd voor Fort VIII en omgeving. Een plan waaraan enkele jaren gewerkt is. Ruim drie jaar geleden is door datzelfde College beslist een dergelijk plan op te stellen (zie Polder.blad, juli 2009). De bedoeling is ooit tot een stedelijk RUP te komen dat nieuwe bestemmingen vastlegt niet alleen voor het Fort zelf, maar ook voor de aanpalende gronden van Umicore en Dries oostelijk van de spoorlijn en voor de site van sporthal/zwembad tot en met de Tarzanboskes.

In vermeld Polder.blad hebben we uiteengezet geen tegenstander te zijn van een aangepast bestemmingsplan, mits dat plan voldoet aan volgende voorwaarden:

1) de toekomstige verhouding groen (park) tegenover oranje (recreatie) gelijk blijft aan deze die nu op het gewestplan staat;
2) een nieuw ruimtelijk plan geen wederrechtelijk aangelegde sportvelden regulariseert. Dat laatste dreigt voor drie voetbalterreinen op het eigendom Dries. Zonder de nodige vergunning is daar opgehoogd (grond en bouwafval), ophoging die moet verwijderd worden als gevolg van een uitspraak van de rechtbank. Drie jaar geleden hebben we op een vergadering met alle betrokken stedelijke diensten bepleit dat de natuurwaarde binnen dit gebied geoptimaliseerd moet worden, conform aan zowel het provinciaal als het gewestelijk Ruimtelijk Structuurplan.

Deze optimalisatie moet minstens inhouden (we citeren uit een vroegere nota van ons):

- ✓ Behoud van het volledige buitenglacijs van Fort VIII in zijn huidige staat, met inkleuring als 'natuurgebied'.
- ✓ Behoud van de steile delen binnen de vesten en de aangrenzende

waterpartijen in hun huidige staat, met inkleuring als 'natuurgebied'

- ✓ Vanaf de Kapelstraat realisatie van 2 'natuurverbindingsgebieden', als dusdanig planologisch weer te geven, en dit als volgt:
 - langs de J. Leemanslaan/Krijgsbaan tot aan het zwembad over een doorlopende breedte van 100 meter,
 - langs de spoorweg over een

ononderbroken breedte van 100 m tot aan het buitenglacijs én vanaf dit buitenglacijs tot Hemiksem over een ononderbroken breedte van 50 meter (op gronden Dries). Beide 'natuurverbindingsgebieden' bestaan best uit struiken (tegen de spoorweg aan) en bomen. Waar deze niet aanwezig zijn, dienen ze aangeplant te worden.

- ✓ Behoud van de 'Tarzanboskes' in

hun huidige staat en inkleuring als 'natuurgebied'.

- ✓ De huidige mogelijkheden van het Fort voor het voortbestaan van een vleermuizenpopulatie moeten absoluut behouden en zo mogelijk zelfs uitgebreid worden.

Mits aan deze niet meer dan normale verzuchtingen voldaan wordt, hebben wij indertijd gezegd akkoord te gaan met een optimalisatie van het aantal sportterreinen. Door ons is uitdrukkelijk een aantal van 6 terreinen genoemd (3 op de gronden van Dries en 3 op het eigendom van Umicore), toen tot tevredenheid van de op de vergadering aanwezige kabinetmedewerker 'sport' van Janssens en Van Campenhout.

Als we de inhoud van het pas goedgekeurde Masterplan vergelijken met onze bovenstaande wensen dan is maar één woord op zijn plaats: **TELEURSTELLEND!!** Woordelijk wordt herhaaldelijk gewezen op de waardevolle natuur die in de buurt van het Fort aanwezig is en op de noodzaak om ecologische verbindingen te realiseren met zowel de omgeving van Klaverblad-Kleidaal als met het Schoonselhof.

Enkele van de vele soortgelijke passages uit dit Masterplan ter illustratie:

- ✓ Uit onderzoek is gebleken dat het aanwezige groen best wel ecologische waarde heeft. Deze ecologische waarde, maar ook de mogelijke functionele waarde van het groen moet beter herkend, beschermd en beheerd worden. Potentiële verbeteringen zoals betere ecologische verbindingen met de omgeving moeten verder uitgewerkt worden (pagina 11 in Masterplan)
- ✓ Doelstelling: ecologische waarde verbeteren en de verbinding met nabij liggende groengebieden versterken als onderdeel van de zachte ruggengraat (pagina 12 in Masterplan)
- ✓ De groenzone langs het spoor en een betere verbinding over het kruispunt aan de Sint Bernardste Steenweg en de Krijgsbaan zijn

belangrijk (pagina 20 in Masterplan)

- ✓ De potentiële verbindingen moeten uitgewerkt worden. Grote en waardevolle gehelen groen worden afgebakend en beschermd. Hierdoor ontstaat één grote aaneengesloten groenstructuur. Er wordt ingezet op lijnstructuren en groenverbindingen om de ecologische samenhang met de omgeving te verbeteren (pagina 23 in Masterplan)

Dat klinkt allemaal vrij mooi, maar wat concreet wordt voorgesteld, strookt niet met deze intenties. De grote krachtlijnen van het dossier zijn de volgende:

Er worden drie zones voorzien (zie ook plannetje):

1. Het '**centrumfort**' (3 op plan), de centraal-historische zone van het gebied met een socio-culturele bestemming.
2. Het '**parkfort**' (2 op plan), een verbindende zone tussen dit centrumfort en het 'sportfort' (zie hierna), zone die vooral het vestingwater en beide oevers ervan bevat. Op het buitenglacijs komt naast een park ook een speelbos. Het binnenglacijs voorziet een beperkt deel niet toegankelijk natuurgebied (ook al om praktische redenen, omdat dit deel slecht toegankelijk te maken is).

3. Het '**sportfort**' (1 op plan), dit zijn alle gronden die momenteel gelegen zijn buiten het vestingwater en het buitenglacijs van het fort. Dit deel 3) zijn de 'groene driehoeken' rond het fort waarvan in het plan uitdrukkelijk gesteld wordt dat zij 'moeten omgevormd worden tot volwaardige sportparken' (pagina 16). Dit 'sportfort' bestaat uit 4 clusters waar concreet het volgende zou gerealiseerd worden:

- 3.1. **Cluster Umicore** (de noordelijke punt): naast het tennisterrein worden hier 4 sportvelden voorzien (nu 2). De meest noordelijke punt van deze cluster wordt een parkgedeelte doorsneden met wandelpaden.
- 3.2. **Cluster Sorghvliedt** (de oostelijke punt): blijft ongeveer zoals nu met zwembad/sporthall, baseballterrein, parking en de "Tarzanboskes", waardoor een wandelpad zou komen.
- 3.3. **Cluster Nachtegalenhof**: dit is het deel waar nu de wipschieting is, die verdwijnt. In de plaats komen in deze cluster 2 korfbalvelden (nu 0 sportvelden), naast de bestaande tennisterreinen.
- 3.4. **Cluster Dries**: (de zuidelijke punt): in plaats van 3 voetbalvelden zoals door ons in een vergelijk voorgesteld is, worden de 5 bestaande velden nog verhoogd tot 6 (ten koste van de nu bestaande paardenweiden)!!! Een groene ecologische verbinding kunnen we daar bijgevolg totaal vergeten: zelfs

het gras moet weg, want 'kunst-gras' moet de bruikbaarheid van de terreinen verhogen! Of hoe een stadsbestuur via een RUP gronden van derden legitiem maakt en de overtreder beloont. Moeten we dan toch uitvoering geven aan het vonnis dat Dries verplicht om de grond te verwijderen waarmee hij zijn vroegere weilanden opgehoogd heeft? Voor deze sportcluster bestaat alvast een toepasselijke naam: het **'Fred Nolf-sportpark'**, met dank aan de voormalige stadssecretaris die tientallen jaren geleden Dries tegen alle voorschriften in al toestemming gaf daar voetbalvelden en een barak neer te planten en die met steun van politici deze overtreder steeds de hand boven het hoofd gehouden heeft.

Om deze in totaal 12 sportvelden met de auto bereikbaar te maken wordt de Schansstraat verlegd en komt aan de westelijke zijde van het fort een parking die plaats moet bieden aan 170 auto's. Bij het verleggen van de Schansstraat verdwijnt niet alleen de daar gevestigde hondenclub, maar ook een belangrijke pool voor salamanders. Dit tenietdoen van groen ten koste van sportaccom-

modatie wordt verantwoord door de noodzaak aan bijkomende sportterreinen voor Hoboken. Wrang is wel dat op Petroleum Zuid met een groot aanbod aan te bestemmen gronden een prachtige kans gemist is om daar de nodige infrastructuur te voorzien voor de amateursporter van Hoboken en Kiel!

Het hoeft geen betoog dat Natuur-

punt met alle mogelijke middelen zal trachten dit Antwerpse Masterplan grondig te laten bijsturen: minder natuur rondom Fort VIII kan absoluut niet! Zoals het ook niet kan dat sportterreinen waarvan de rechter zegt dat ze maar mogelijk gemaakt zijn door niet vergunde grondophogingen alsnog wettelijk gemaakt zouden worden door het Antwerpse stadsbestuur!

Natuurbeheer op het ijs

Thierry Hoornaert

Sinds begin februari was ons land ten prooi aan izig winterweer. Terwijl onze noorderburen serieus aan een elfstedentocht zaten te denken, besloot het bestuur van de Hobokense Polder om speciale beheersactiviteiten op te zetten. De bevroren vijvers laten namelijk toe delen te beheren, die anders niet toegankelijk zijn.

Op zondag 12 februari kwam een tiental vrijwilligers bijeen om een handje toe te steken. Afspraak werd gemaakt om 9 u in de Schroeilaan (de straat parallel met de spoorweg) aan de container naast de firma Procap.

Na een koffiekoekontbijt en voorzien van werkhandschoenen en stevige schoenen konden de

noeste vrijwilligers aan het werk. Er werd riet en lisdodde gemaaid op het Barberven en de Reigershoek. Ook werd wat hout gekapt en enkele bomen geveld om de watervogels extra nestruimte te bieden. We konden door de sporen in de sneeuw getuige zijn van de aanwezigheid van de vos en heelwat vogels. De natuurbeheerswerken trokken trouwens voortdurend roodborstjes aan.

De jongere vrijwilligers maakten nadien van de gelegenheid gebruik om zich lekker uit te leven op het ijs. Al bij al was het een nuttige, gezellige en leerrijke voormiddag.

©Thierry Hoornaert

Waarnemingen in de regio 1 december 2011 - 29 februari 2012

Wim Mertens

Op waarnemingen.be werden tussen 1 december en 29 februari iets meer dan tweeduizend waarnemingen ingevoerd. De overgrote meerderheid (94%) zijn vogelwaarnemingen, niet onlogisch in de winter. Daarnaast ook zoogdieren (2.1 %), planten (1.8 %), paddenstoelen (1 %), spinnen en aanverwanten (0.9 %) en verder nog een stuk of wat nachtvlinders, wanten en één slak, één vis, één dagvlinder en enkele amfibieën (**gewone pad** en **alpenwatersalamander**) die eind februari al de kop op staken (DJ).

In vorig nummer van Polder.blad schreef ik dat het nog flink zou moeten regenen om het maximale waterpeil in de Hobokense Polder te bereiken. Dat heeft het in december en januari dan ook gedaan. Maar eind januari was het afgelopen. Nog een beetje sneeuw en nadien vrieskou gevolgd door miezerig maar redelijk droog weer tot eind februari. Ondertussen is maart weer wat natter begonnen. Nog een beetje regen en de plassen staan echt vol.

De nog tamelijk lage waterpeilen in december trokken nog één **witgatje** (PN) en vele **wintertalingen** aan. Er werden groepen van 60 tot 85 vogels waargenomen. Eind januari werden de groepen kleiner (tot 40 ex.) en na de vorst in februari nog kleiner (tot 15 ex.) (AVL, DJ, GB, GD, HA, JVM, JR, LS, PB, PN, PV, SB, SH, TV). Het is wel zo dat de wintertalingen zich bij hoge waterpeilen kunnen ophouden tussen de begroeiing en veel moeilijker te tellen zijn. De aantallen van de andere eenden lagen begin december nog aan de lage kant maar namen gestaag toe tot eind januari. De eerste drie weken van februari moest je voor watervogels niet in de polder zijn, er lag een dikke ijslaag op de plassen! Het waterleven, voedsel voor watervogels, ontwikkelde zich onder het ijs wel verder, want na de dooi liepen de aantallen verder op. **Bergeend** (tot 10 ex.), **krakeend** (tot 27 ex.), **wilde eend**, **slobeend** (tot 12 ex.), **kuifeend** (tot 14 ex.) en

tafeleend (tot 11 ex.) werden bijna dagelijks waargenomen (AVL, DJ, DA, GD, HA, JP, JPo, JVM, PN, PS, PV, RD, SB, SH, TV, WK, WM). Vanaf begin januari werden ook frequent **Canadese ganzen** gezien (tot 10 ex., GD, MW, PN, PV, TV). Een koppel Nijlgans kwam op 23/1 een kijkje nemen (PN). In januari en februari zaten ook grauwe ganzen op het Broekskot (tot 6 ex. PN, WM). De **ijsvogel** werd zowel voor als na de koudegolf waargenomen (PN, PV, SH). Deze soort is nogal vorstgevoelig omdat hij door het ijs niet meer aan eten geraakt. De eerste **do-daars** werd eind februari opgemerkt op het Rallegat (TV). Zoals steeds worden dezelfde watervogelsoorten met uitzondering van slobeend ook waargenomen op de plas aan het Kiels Broek: 1 ijsvogel, 6 do-daarsjes, 2 bergeenden, 9 krakeenden, 41 kuifeenden, 9 tafeleenden, 8 wintertalingen op 19 december (AD). Spijtig genoeg is onze waarnemer ter plaatse (AD) nu verhuisd en zullen we in de toekomst waarschijnlijk minder waarnemingen van deze plas binnenkrijgen.

Tijdens de koudegolf moest je de watervogels gaan zoeken op de Schelde (maar ook de plas op het Kiels Broek blijft doorgaans ijsvrij): een koppel **knobbelswanen** op 6/2 (AVL), tot 30 krakeenden (AVL, HA, LS, PB) en 4 – 9 wintertalingen (AVL, HA, LS, PB).

Ook op Fort VIII zitten watervogels. Hier vinden we doorgaans meer viseters zoals **fuut** (1-2 ex., SH, WDP) en **aalscholver** (1-5 ex., JR, WDP). Ook elders nog watervogels: krakeend op Schoonselhof (SB), Nijlgans in parken Sorghvliet (WDP) en Den Brandt (SH) en Canadese gans in het Middelheimpark (TV) en Fort VIII (DJ).

Terug naar de Hobokense Polder. Op 6 januari kwam een **grote zilverreiger** langs (PN) en op 14 januari een **watersnip** (GB). De roep van de **waterral** werd zowel in januari als februari gehoord (AVL, GD, LVS, PN). De **houtsnip** werd zowel in de Hobokense Polder als op Petroleum-Zuid als in de Biotuin (Groenenborgercampus) waargenomen (AI, AVL, JE, LVS, JP, TV, WM). In de koude periode werden er opvallend meer houtsnippen waargenomen (tot 4 ex. samen).

Langs de Schelde werden af en toe overvliegende **wulpen** gespot (1-8 ex., AVL, AW, JR, KDK, RD), knobbelzwanen (1-2 ex., AVL, DS, GB, PN) en één keer ook **pijlstaarten** (4 ex. op 4/1, JP) en één **grote zaag-**

bek (5/1, JP). Dat het de moeite loont om af en toe ook de meeuwen op de Schelde te bekijken, bewijst de waarneming van een **drieteenmeeuw** op 16/12 (KH).

Onder de roofvogels vlogen **buizerd** en **sperwer** vaak en op vele plaatsen

Waterpieper

binnen de afdeling rond. **Torenavalk** is wat zeldzamer maar komt ook verspreid binnen de afdeling voor (AJ, JVR, PN, TV). **Slechtvalk** wordt tegenwoordig vaker waargenomen dan torenvalk eveneens verspreid over de afdeling met veel waarnemingen aan de Metalurgie en de kerk van Christus Koning, twee potentiële broedplaatsen (AD, GD, JPo, KDK, LVS, WM). De laatste maanden vliegt er ook een grote hybride valk (mogelijk slechtvalk x giervalk) rond ter hoogte van het Middelheim. Dit is met zekerheid een ontsnapte vogel, hij heeft nog een valkeniersbandje rond zijn poot (AI, WW). **Blauwe kiekendief** werd eenmaal overvliegend waargenomen in de Hobokense Polder (GB, PN). Een roepende **bosuil** in het Middelheimpark op 19/2 (LJ) geeft aan dat deze uilensoort hier opnieuw broedt. Begin december vloog een **kerkuil** de Ring over ter hoogte van het Nachtegalenpark (JC).

De drie minder algemene spechtsoorten die in de herfst in onze afdeling verschenen, hadden het blijkbaar naar hun zin. De **middelste bonte specht** werd enkele keren waargenomen in het Nachtegalenpark (JPo, LVS, RD, SH) en zal er hoogstwaarschijnlijk ook wel broeden. Ook de **kleine bonte specht** werd in het Nachtegalenpark opgemerkt, één roepend exemplaar op 24/1 (SH). De **zwarte specht** die in oktober in de Hobokense Polder verscheen, is er de hele winter gebleven (AVL, GB, GD, JR, LJ, PV, SB, TV). Zangvogelsoorten die in de Hobokense Polder en elders in de afdeling overwinterden, zijn **putter** (AI, AVL, AW, DJ, GB, GW, HA, JP, KS, LJ, PN, PV, TV, WM), **goudvink** (GD,

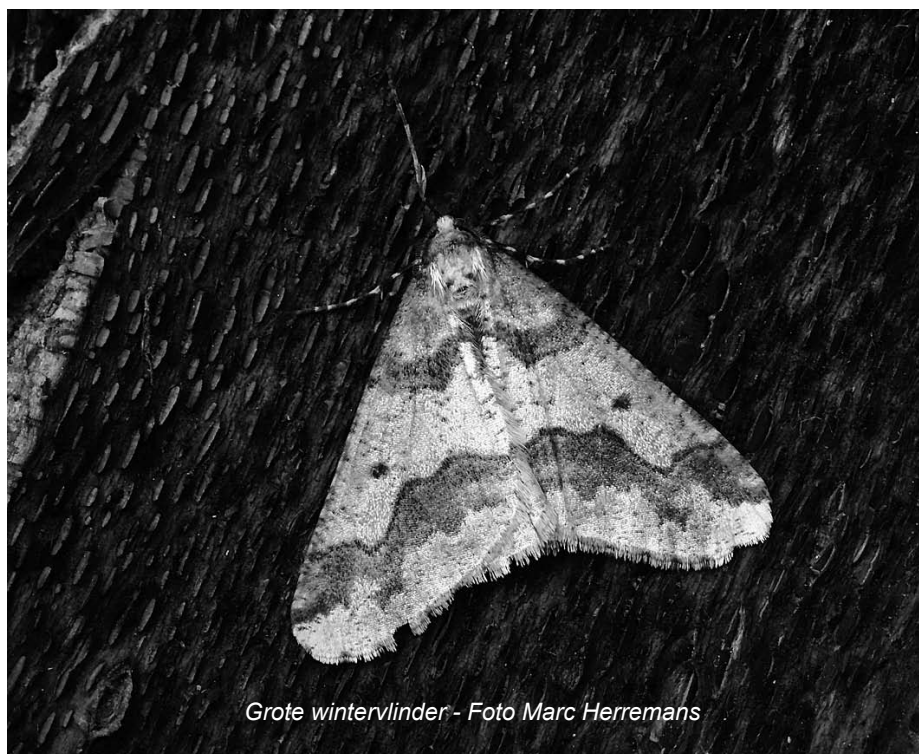
JPo, LVS, PS, TV, WVG), **grote lijster** (KS, PS, SH), **kramsvogel** (GD, TV), **koperwiek**, **rietgors** (GD, HA, JJ, LVS, PV, RD, RE, SB, TG, TV), **sijs** (JR, RD, SB, TV, WM) en één **witkopstaartmees** (SH). De leukste soort was wel de **buidelmees** waarvan 4 mannetjes enkele keren werden gezien tussen 13 en 23 januari (DA, GB, LVS). Lang geleden, in de jaren '90 heeft dit mooie vogeltje (foto's op waarnemingen.be) nog gebroed in de Hobokense Polder. Het maakt een indrukwekkend volledig gesloten zakvormig nest dat aan een tak hangt. **Waterpiepers** kwamen ook in de winter slapen in het riet van de Hobokense Polder, de aantallen liepen op tot 81 ex. (LVS, TV)

Soorten als **boomklever** (HA, RD, SH, TV), **boomkruiper**, **kuifmees** (JE, TV), **goudhaan** (HA, SH, TV) en **vuurgoudhaan** (HA, JE, RD, TV) werden regelmatig in de parken opgemerkt. Boomkruiper werd regelmatig en goudhaan een enkele keer in de Polder gezien (AVL, DJ, JP, KS,

MW, PN, PV). Vroeger overwinterden goudhaantje en vuurgoudhaantje ook frequent in de Hobokense Polder, maar dat lijkt de laatste jaren wat geminderd te zijn.

De laatste dagvlinder van 2011, een koolwitje, werd op 5 december dood gevonden (MW). In tegenstelling tot dagvlinders zijn een aantal nachtvlinders winteractief. Er werden 6 soorten waargenomen waaronder de **grote wintervlinder**. De witachtige mannetjes van deze soort met toepasselijke naam vliegen van oktober tot eind december. De vrouwtjes hebben slechts hele kleine vleugels en kunnen niet vliegen, ze kruipen op de stam van loofbomen. De eitjes komen uit in april en mei. De rupsen eten o.a. de pas ontloken blaadjes van eiken. Ze kunnen de bomen helemaal kaal vreten. De bomen ondervinden hiervan meestal niet al te veel hinder. Als de rupsen volgroeid zijn schieten ze opnieuw uit.

Sommige hogere planten vallen tijdens de winter op omdat ze groen blijven. Dit is bij nogal wat varens het geval. In februari werd een achtste varensoort in de Hobokense Polder ontdekt, de **stijve naaldvaren** (TG). Deze is in Vlaanderen erg zeldzaam en groeit voornamelijk in oud bos of struweel op kalkrijke vochtige puinbodems. Net zo in de Polder: een

Grote wintervlinder - Foto Marc Herremans

vochtige plek op steenpuin in het begrazingsraster, waar hij begeleid wordt door o.a. tongvaren.

Ondertussen is de lente weer in het land. Geniet er van en plaats al je waarnemingen op waarnemingen.be!

Waarnemers:

AD Alberto Durinck
AI Arne Iserbyt
AJ Annelies Jacobs
AVL Andre Van Langenhove
AW Arthur Wuyts
DA Dimitri Antonissen
DJ Danny Jonckheere
GB Guy Borremans
GD Gert Devolder
GW Guy Willemsens
HA Hendrik Avercamp
JC Johan Claessens
JE Joris Elst
JJ Juan José
JP Joachim Pintens
Jpo Jonas Pottier
JVM Jens Van Mieghem
JVR Joris Van Reusel
KDK Kris De Keersmaecker
KH Kenny Hessel
KS Karina Samyn
LJ Leo Janssen

LS Louis Schramme
MW Mia Willekens
PB Peter Bastiaensen
PN Pierre Nowosad
PS Peter Standaert
PV Pieter Vervloet
RD Robrecht Debbaut
RE Ramos Encalado
SB Stijn Baeten

SH Stefanie Hannes
TG Thomas Gyselinck
TV Tim Vochten
WDP Wendy De Preter
WK Wim Konings
WM Wim Mertens
WVG Wouter Van Gasse
WW Wout Willems

Paddenoverzetactie 2012

Om het aantal verkeersslachtoffers terug te dringen, **plaatsten we in de Schansstraat nabij Fort 8 schermen** zodat de amfibieën bij valavond niet meer op de rijweg kunnen komen. Op die manier hopen wij onze percentages levende dieren op te drijven en zo in de provincie

Antwerpen een belangrijke habitat te zijn voor amfibieën.

We hadden hiervoor een werkdag voorzien op 5 februari, maar door de barre weersomstandigheden is het uitgesteld tot 25 februari. Een twaalfstal mensen kwamen opdagen, zodat de klus al snel geklaard was. De voormiddag werd afgesloten met een soepje en een jeneverke.

Op dit moment (20 maart) is de paddenoverzetactie nog volop bezig, niet alleen in de Schansstraat maar ook

in de omgeving van de Hobokense Polder en wijk Polderstad. Hier wordt elke avond (bij vochtig weer en niet te lage temperaturen) gepatrouilleerd en worden de trekkende padden, kikkers en salamanders veilig overgezet.

Op 20 maart is de stand:

Fort 8: 333 padden en 1 Alpenwatersalamander - 26 dode amfibieën:
Totaal geredde dieren: **334**

Hobokense Polder: 52 padden, 11 bruine kikkers, 4 Alpenwatersalamanders en 3 kleine watersalamanders en 1 juveniele salamander - 37 dode amfibieën, waarvan 23 padden, 10 bruinbe kikkers, 2 Alpenwatersalamanders en 2 kleine watersalamanders
Totaal geredde dieren: **71**

Wetenschappelijk onderzoek in de Hobokense Polder

Van september 2011 tot en met januari 2012 liep in de Hobokense Polder een onderzoek door twee studenten van Universiteit Antwerpen.

Sylvie Baguet onderzoekt het effect van bodemverontreiniging op het voorkomen van de gewone tuinslak.

Lien Boshoff onderzoekt het effect van bodemverontreiniging op de vegetatie en ongewervelde dieren met verschillende posities in het voedselweb.

Onderzoek van Sylvie Baguet

Mijn masterproef gaat over het gebruik van de gewone tuinslak (*Cepeae nemoralis*) als actieve biomonitor voor verontreinigde gebieden in Vlaanderen. Ik doe dit bij de onderzoeksgroep Ecofysiologie, Biochemie en Toxicologie onder begeleiding van professor dr. Lieven Bervoets en dr. Kurt Jordaens.

Vele gebieden in Vlaanderen zijn vervuild met metalen. De impact hiervan op de aanwezige planten en dieren zijn evenwel vaak niet goed gekend omdat deze sterk afhangen van (o.a.) de samenstelling van de bodem en het voedselaanbod. Hierdoor dienen de effecten van metalen op organismen in elk gebied apart onderzocht te worden. In mijn masterproef heb ik vijf gebieden geselecteerd (Umicore, Hobokense Polder, Fort 7, Fort 6 en een referentie gebied) waar reeds hoge gehalten aan metalen in de bodem werden gevonden behalve dan in het referentie gebied. In elk gebied heb ik zes kooien geplaatst, met in elke kooi 15 slakken. Zowel in de bodem als in de vegetatie worden de gehalten aan metalen bepaald om te

weten hoeveel metalen er potentieel beschikbaar zijn voor de slakken en dus wat door hen kan worden opgenomen. De slakkenkooien hebben in de Hobokense Polder 16 weken lang gestaan (september tot januari). Op bepaalde tijdstippen (week 1, 2, 4, 8 en 16) werden er telkens drie slakken uit de kooien verzameld. Alle slakken worden gedissecteerd en de hoeveelheid opgeslagen metalen wordt gemeten in twee organen, met name de voet en de spijsverterings-

klier. Bovendien worden ook een aantal gezondheidsparameters (bv. hun energiereserves) in de slakken gemeten om na te gaan hoe schadelijk de metalen voor de slakken zijn. Op deze manier kan ik te weten komen hoe snel de metalen door de slakken opgenomen worden en hoe snel deze een schadelijk effect op de slakken kunnen hebben.

Sylvie Baguet
Sylvie.Baguet@student.ua.ac.be

Onderzoek van Lien Boshoff

(Uit het Engels vertaald door Luk Smets)

De brede focus van mijn doctoraat is de accumulatie en overdracht van metalen uit de bodem met verschillende bodemkenmerken voor vegetatie en ongewervelde dieren met verschillende posities in het voedselweb.

Het probleem met metaalverontreiniging is zijn chronische aard, omdat metalen niet kunnen worden afgebroken of vernietigd. Ze zijn blijvend in alle delen van het milieu. Bodems en sedimenten fungeren vaak als de ultieme 'sink' van milieuvervuiling, omdat kleimineralen en humusmaterialen een groot aantal oppervlakken, chemische groepen en organische deeltjes hebben, waaraan schadelijke stoffen kunnen vasthechten. Van bodemverontreiniging is bekend dat het ruimtelijk sterk varieert op wereldwijde schaal als gevolg van verschillen in de emissie en transport, maar ook op kleinere schaal, als gevolg van de lokale vegetatie en heersende bodemeigenschappen. Organische stof, pH en kleigehalte behoren tot de belangrijkste kenmerken van invloed op de biobeschikbaarheid. Ze hebben vaak grote verschillen tussen en binnen studiegebieden, wat resulteert in ruimtelijk expliciete besmettingspatronen, zowel in de bodem als biota.

Voor dit onderzoek heb ik bodems geselecteerd en bemonsterd met een breed scala aan metaalverontreiniging en een grote variatie aan bodemkenmerken (Fort 8,6,4, Hobokense Polder, Petroleum Zuid, Metal Europe-Lille, Hageven in Limburg, Olens Broek en Brasschaat (referentie site)).

Metaalniveaus in organismen (ongewervelden met verschillende voedingsstrategieën) en vegetatie worden gerelateerd aan metaalniveaus in de bodem, rekening houdend met de bodemkarakteristieken. Bemonstering van bodem, vegetatie

en ongewervelde dieren werd uitgevoerd in zowel grasland- als bosecsystemen.

Andere doelstellingen van mijn doctoraat: onderzoeken van het effect van metaalvervuiling op het functioneren van de bodem en het zoeken naar een correlatie tussen soortenpositie in het voedselweb en het niveau van accumulatie van zware metalen (door het implementeren van koolstof- en stikstofstabiele isotopenanalyse).

Magdalena (Lien) Boshoff, Phd student
Universiteit Antwerpen
Campus Groenenborger
Departement Biologie
Ecofysiologie, Biochemie en Toxicologie Group (U531), Groenenborgerlaan 171, B-2020 Antwerpen België
Tel: +32 3 265 37 79
Fax: +32 3 265 34 97
Mail: Magdalena.Boshoff@ua.ac.be
Lab site: www.ecotox.be

Watervogeltellingen 2011-2012

André Van Langenhove

Gebied: Hobokense Polder

Waarnemer:	André Van Langenhove				
Datum	16/10/2011	17/12/2011	14/01/2012	18/02/2012	17/03/2012
Dodaars					6
Fuut	1				
Aalscholver	6	4		1	1
Grote zilverreiger	7				
Blauwe reiger				1	1
Knobbelzwaan	2				
Grauwe gans	12	7		11	2
Canadese gans	23		2	2	4
Nijlgans	14				5
Bergeend		2	7	1	4
Krakeend	28		18	6	22
Wintertaling	26	67		56	
Wilde eend	44	51	69	33	24
Soepeend	3	6	4	3	2
Pijlstaart				4	
Slobeend			6	5	17
Tafeleend					16
Kuifeend			2		13
Waterhoen	11	5	2	2	2
Meerkoet	21	3	15	6	12
Kievit	103				
Watersnip			1		
Houtsnip					1
Witgat	1	2			
Middelste jager	1				
Kokmeeuw	53	23	28	142	89
Stormmeeuw	3	1			3
Kleine mantelmeeuw	1				
Zilvermeeuw	9	4	4	6	12
Grote mantelmeeuw	7				1

Zoals elk jaar telde André ook het voorbije winterseizoen de watervogels op de Schelde en op de waterpartijen van de Hobokense Polder.

Enkel in november kon hij wegens ziekte geen tellingen uitvoeren.

De evolutie dat de aantallen dalende zijn, is ook nu weer merkbaar.

Maar er is wel verandering in het aantal soorten. Terwijl er in vorig winterseizoen 22 soorten werden geteld, komen we nu toch aan 30 soorten.

En wat meer is, daarbij ook enkele "nieuwigheden" zoals een middelste jager en zowel kleine als grote mantelmeeuw. Dank, André voor je inzet!

Gezondheidsforum Vlees en het effect op de Gezondheid

Deel 4

Thierry Maréchal

In vier afleveringen laten we Thierry Maréchal aan het woord met een uitvoerig relaas over vlees en het effect ervan op het milieu en de gezondheid.

In deel 1 en 2 belichtte Thierry de effecten van vlees op het milieu, in deel 3 en in dit laatste deel lees je de effecten van vlees op de gezondheid.

Lekker vegetarisch !

De vegetarische keuken kent een opmars. Zo is er “Donderdag Veggie-dag”, de wekelijkse vleesloze dag die eerst in Gent en nu ook in Hasselt wordt ingevoerd. In Gent krijgen ambtenaren in stadsrestaurants en leerlingen in de stadsscholen voortaan op donderdag een veggie maaltijd voorgeschoteld. Vleesvervangers zullen voor deze stedelingen minder en minder geheimen kennen. Maar wat zijn ze juist en vooral: waarom zouden we ze eten?

Er zijn voldoende redenen om het vlees op je bord vaker door een vleesvervanger te vervangen. In de eerste plaats is de productie van vleesvervangers over het algemeen minder belastend voor het milieu dan de productie van vlees. Veeteelt vraagt immers veel grond, water en energie en draagt in belangrijke mate bij tot ontbossing, bodemerosie, klimaatwijzigingen door een hoge uitstoot van broeikasgassen, vermisting, verzuring, watervervuiling en het verlies aan biodiversiteit.

Vleesvervangers

Daarnaast is minder vlees eten goed voor je gezondheid, want er zijn verschillende aandoeningen die met overmatig vleesgebruik in verband worden gebracht, zoals bepaalde kankers, cardiovasculaire aandoeningen, zwaarlijvigheid en

diabetes. Ten derde is een plantaardige voedingswijze goed voor je medemens, want momenteel hebben zo'n 900 miljoen mensen per dag niet voldoende te eten. Een groot deel van de landbouwgrond waar nu veevoeder wordt geteeld, zou in vele gevallen kunnen worden gebruikt voor de teelt van gewassen die direct als voedsel voor mensen dienen. Ten slotte is minder vlees eten ook goed voor de dieren. Een ongelukkige woordkeuze De naam vleesvervanger werd bedacht omdat vlees heel veel eiwitten bevat, en men ervan uitging dat je vlees – wanneer het niet meer op je bord ligt – moet vervangen door andere eiwitrijke voedingsmiddelen. Voldoende studies hebben nochtans aangetoond dat vlees zonder problemen kan worden weggelaten uit onze voeding en dat we doorgaans eerder te veel eiwitten opnemen. Dit geldt natuurlijk op voorwaarde dat je een gevarieerd en goed uitgebalanceerd voedingspatroon hebt – met voldoende groenten, fruit, granen en peulvruchten – een voorwaarde die evenzeer geldt voor een voedingspatroon mét vlees. Vlees hoeft dus niet per se te worden vervangen, maar wie minder vlees eet, voelt zich in het begin vaak beter als hij de lege ruimte op zijn bord waar vroeger een lapje vlees lag, met iets gelijkaardigs kan invullen. Vanuit psychologisch standpunt is de term vleesvervanger dan ook best aanvaardbaar. Bij het woord vleesvervanger denken velen al snel aan vegetarische burgers, maar in de brede betekenis gebruikt men het woord voor tal van eiwitrijke voedingsmiddelen, zoals tofu, seitan, tempeh, maar ook peulvruchten en linzen.

“Laat uw voedsel uw medicijn zijn en uw medicijn uw voedsel”. Deze beroemde woorden van Hippocrates, de vader van de geneeskunde, herinneren ons eraan dat in het verleden voeding en medicatie nauwer met

elkaar verbonden waren dan vandaag het geval is. Momenteel besteden westerse artsen slechts enkele uren van hun studie in de geneeskunde aan voeding en de mogelijke verbanden met de ontwikkeling van bepaalde aandoeningen. Artsen zijn erop getraind om veel meer aandacht te schenken aan het bestrijden van symptomen dan aan het zoeken naar de onderliggende oorzaken van een ziekte.

“Hoewel we denken dat we er één zijn en ons gedragen alsof we er één zijn, zijn mensen van nature geen carnivoren. De dieren die we doden om op te eten, worden ons vroeg of laat fataal, want hun vlees dat cholesterol en verzadigde vetten bevat is eigenlijk niet geschikt voor menselijke consumptie. Mensen zijn van nature herbivoren.”

(William C. Roberts, MD, hoofdredacteur van het ‘American Journal of Cardiology’)

“Wetenschappelijke gegevens wijzen op een positief verband tussen een vegetarisch voedingspatroon en een lager risico op verschillende chronische degeneratieve ziektes en aandoeningen, inclusief zwaarlijvigheid, hart en vaatziekten, hypertensie, suikerziekte en sommige kankers.”

Vegetarisme en sport

Er zijn verschillende topsporters die een vegetarisch voedingspatroon volgen.

Carl Lewis met 7 wereldtitels en 9 Olympische titels. Martina Navratilova en Billy Jean King, de 2 tenniswonders. Triatleet Dave Scott die 6x de Ironman van Hawaï gewonnen heeft en op 56-jarige leeftijd nog actief is. Edwin Mozes die onklopbaar was op de 400m. Zwemkampioen Johnny Weissmuller met 5 Olympische titels en 51 wereldrecords evenals Murrey Rose die ook in de zwemsport 4x goud gewonnen heeft en de jongste zwemkampioene ooit

was. Dan hebben we ook nog bokskampioen Mike Tyson en schaakkampioen A. Viswanathan en nog zo veel meer topsporters.

Ikzelf heb ook 5 wereldtitels in krachtsporten en 2 wereldrecords. Ben Dandois, een vriend uit Deurne, heeft in verschillende sporten waar kracht, uithouding en recuperatie van zeer groot belang zijn, verschillende nationale en internationale titels behaald (en een wereldtitel). Nu is hij trainer en heeft hij zijn eigen sport-school.

Zo zie je dat in verschillende disciplines vegetariërs zijn.

Dat je geen vlees nodig hebt om topprestaties te bekomen, is dus heel duidelijk. Maar misschien is het dan ook beter geen vlees te eten om een gezond lichaam te hebben om zodoende topprestaties te kunnen bekomen?

Vegetarisme en preventie van hart- en vaatziekten

Dat vlees zijn negatieve invloeden heeft op hart- en vaatziekten is duidelijk.

Daartegenover bevatten fruit en groenten tal van stoffen die een positieve werking hebben op de immuniteit en op hart- en vaatziekten. Plantaardige voeding is over het algemeen rijk aan anti-oxidanten: onder andere de vitaminen C en E, carotenen, flavonoiden en selenium, kunnen bescherming bieden tegen LDL-cholesterol oxidatie. Ook andere substanties in planten (fytochemicaliën) kunnen de ontwikkeling van kanker en hartziekten helpen voorkomen. Een voorbeeld zijn de terpenen in citrusvruchten en kruiden zoals dille en karwij.

Er bestaan afdoende bewijzen voor het feit dat een vegetarisch voedingspatroon niet alleen nuttig kan zijn om cardiovasculaire aandoeningen te voorkomen maar ook om ze te genezen. De Amerikaanse arts Dean Ornish heeft in revolutionair onderzoek aangetoond dat vetarme vegetarische voeding de blokkade in sommige bloedvaten ongedaan kan maken. In bepaalde gevallen was het zelfs mogelijk om hartoperaties te voorkomen. Critici op het werk van Ornish beweren dat zijn behande-

ling inderdaad lijkt te werken, maar dat niet van iedereen kan verwacht worden om zijn eetgewoonten zo drastisch aan te passen. Ornish: "Ik begrijp niet waarom het drastisch zou zijn om mensen te vragen goed gebalanceerd vegetarisch te eten, terwijl het medisch gezien gangbaar is om mensen open te snijden en hen voor de rest van hun leven cholesterolverlagende medicatie te laten innemen."

Vegetarisme en kankerpreventie

In België is kanker de tweede grootste doodsoorzaak, verantwoordelijk voor 30% van de sterfgevallen, met ongeveer 40.000 slachtoffers per jaar.

Hoewel factoren zoals roken, weinig beweging en omgevingsfactoren een belangrijke rol in het ontstaan van

kanker blijkt te zijn, krijgt het belang van de voeding dagelijks meer nadruk. Niet alleen zou voeding een grote preventieve rol spelen, maar ook bij de behandeling van kanker zouden onze eetgewoonten van belang zijn. Meer dan 100 studies wereldwijd hebben aangetoond dat het eten van fruit en groenten het risico op kanker kan verlagen. Onder andere bij darm-, long-, borst- en prostaatkanker wordt er een verband gelegd met voedingsfactoren. Een vegetarisch voedingspatroon werd al vaak gelinkt aan de preventie van sommige kankers.

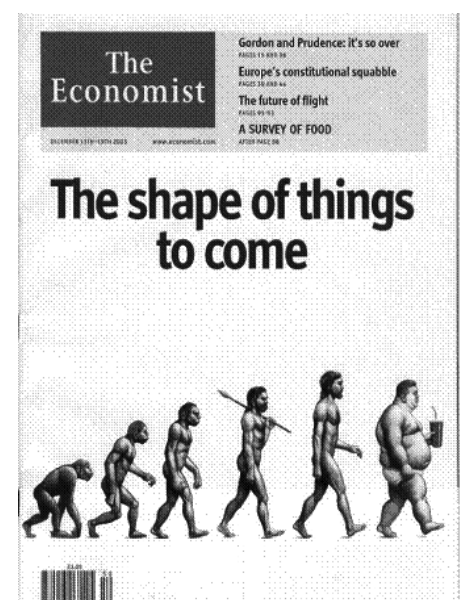
Verschillende onderzoeken steunen de idee dat een voedingspatroon met een laag vetgehalte, dat rijk is aan vezels, zoals van verschillende fruit- en groentesoorten, volle granen en bonen, sterk bijdraagt tot een optimale gezondheid. Een dergelijk

voedingswijze speelt een cruciale rol bij de preventie van verschillende soorten kanker en hartziekten.

Vegetarisme en minder zwaarlijvigheid

Niet minder dan 30% van de Belgische bevolking heeft te kampen met overgewicht, en 11% is zwaarlijvig. Men verwacht dat tegen het jaar 2030, 60% tot 70% van de Europeanen aan overgewicht, en 40% tot 50% aan zwaarlijvigheid zullen lijden. Chronische ziekten die met overgewicht en vooral zwaarlijvigheid geassocieerd worden zijn: hart- en vaatziekten, een hoge bloeddruk, dyslipidemie, diabetes mellitus type II, galstenen, slaapapneu, osteoarthritis, vetgeassocieerde kankers (voornamelijk borst-, baarmoeder-, eierstok-, prostaat-, dikke darm-, en galblaaskanker), enz.

Hoewel er zeker zwaarlijvige vegetariërs te vinden zijn, toont onderzoek aan dat deze aandoeningen veel minder voorkomen onder vegetariërs. Eén studie die vegetariërs vergelijkt met omnivoren rapporteert dat het gemiddelde gewicht van de vegetariërs nadrukkelijk lager was dan dat van de omnivoren, maar dat het vegetarische voedingspatroon een stuk méér calorieën aanreikte dan het niet-vegetarische. Wanneer de calorieën van complexe koolhydraten komen, kan men meer eten zonder aan gewicht te winnen. Andere studies leggen dan weer een

verband met de hogere vezelinname en de lagere inname van dierlijke vetten en alcohol bij vegetariërs. Ten slotte kunnen ook de grotere hoeveelheden groenten en fruit in de vegetarische voeding een rol spelen. Deze zijn goede bronnen van vitaminen en mineralen, die een overdriven verlangen naar voedsel kunnen tegengaan.

Vegetarisme en voorkoming van suikerziekte

Vegetariërs lopen door hun voedingspatroon minder kans op zwaarlijvigheid, en bijgevolg ook op diabetes type II. Tal van studies geven ook aan dat een vegetarisch voedingspatroon met een laag vetgehalte een positieve invloed heeft op het verloop van de ziekte, zelfs in die mate dat medicatie en insuline-injecties in vele gevallen overbodig worden.

Voordelen van een vegetarisch voedingspatroon

De voordelen van een vegetarisch voedingspatroon voor de gezondheid, in vergelijking met dat van een alleseter, kunnen (toch gedeeltelijk) als volgt verklaard worden:

- ✓ De kwaliteit en hoeveelheid **vetten** die vegetariërs doorgaans gebruiken. Er bestaan sterke bewijzen dat een voedingspatroon met een laag vetgehalte, en dan vooral vegetarische voeding, het aantal natural killer cells in het bloed vermeerderd. Deze cellen maken deel uit van het immuunsysteem, en kunnen tumorcellen en bepaalde virussen helpen vernietigen. Bevolkingsgroepen die minder vet gebruiken, tellen minder borstkankerdoden. De invloed van erfelijkheidsfactoren in het onderzoek wordt vermeden d.m.v. migratiestudies.
- ✓ De verhoogde inname van groenten en fruit bij vegetariërs, in vergelijking met de inname bij alleseters. De meeste groenten bevatten "beschermende stoffen", die bepaalde vormen van kanker kunnen helpen voorkomen. Een voedingspatroon rijk aan groenten en fruit kan eveneens osteoporose

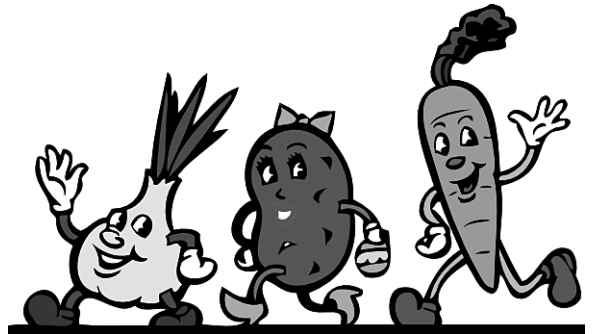
voorkomen. Er is aangetoond dat een hoge inname van eiwitten, vooral dierlijke eiwitten, de opname van calcium in het lichaam vermindert. Bovendien zijn de meeste groenten en fruit uitstekende bronnen van kalium en magnesium, die botvriendelijke mineralen zijn. Een voedingswijze rijk aan kalium vermindert het calciumverlies, vermoedelijk door de alkalische aard van kalium, in tegenstelling tot de hoge zuurvormende aard van bepaalde voeding, zoals vlees, vis en kaas.

- ✓ Plantaardige voeding bevat een aantal elementen en voedingsstoffen waarvan aangetoond is dat ze erg kankerwerend zijn, wat een verklaring kan zijn voor het minder voorkomen van kanker onder vegetariërs. Meer dan honderd studies naar eetgewoonten wereldwijd tonen aan dat een hoge consumptie van fruit en groenten het risico op kanker kan verlagen.
- ✓ **Vezels** spelen een grote rol in de gezondheid van het darmstelsel. Ze binden schadelijke stoffen zoals galzuur en potentieel kankerverwekkende stoffen en transporteren hen vlugger uit de darmen. Ze kunnen ook het oestrogeengehalte verlagen, wat borstkanker kan helpen voorkomen. Het is eveneens bewezen dat een vezelrijk voedingspatroon kan beschermen tegen borst-, eierstok-, baarmoederslijmvlies-, en darmkanker. Vezels worden enkel in plantaardig voedsel gevonden, en vegetariërs hebben een veel hogere vezelinname dan omnivoren.
- ✓ **Antioxidanten** spelen een belangrijke rol in het verlagen van de kans op chronisch-degeneratieve ziekten, zoals kanker en hartziekten. Zo kan vitamine C beschermen tegen slokdarm-, maag-, en darmkanker, door het neutraliseren van carcinogene stoffen. Bèta-caroteen zou kunnen beschermen tegen longkanker en andere kankers. Ook selenium en vitamine E kunnen kanker helpen voorkomen, vermoedelijk door kankerverwekkende

kende stoffen te ontgiften.

- ✓ Onderzoek heeft aangetoond dat bepaalde stoffen in plantaardig voedsel, zoals vezels, plantaardige eiwitten, vitamine C en E, thiamine, riboflavine, calcium en kalium kunnen beschermen tegen Multiple Sclerose.
- ✓ Naast deze voedingsstoffen, kunnen andere stoffen die in plantaardig voedsel gevonden worden (**fytochemicaliën**) helpen bij de preventie en behandeling van bepaalde soorten kanker.

Deze anti-carcinogene stoffen kunnen op verschillende manieren werken: ze gaan tumvorming tegen door een verhoogde ontgifting en uitscheiding van schadelijke chemicaliën uit het lichaam. Tot deze groep behoren onder andere de coumarines - in wortelen, peterselie, pastinaak, selder, citrusvruchten - en de glucosinolaten en

indolen, te vinden in kruisbloemige groenten zoals kool, spruiten, broccoli, bloemkool.

Het is aangetoond dat kruisbloemige groenten kankerwerend zijn:

1. Ze vertragen de groei van kanker-cellen, door het voorkomen van oxidatieschade die mede verantwoordelijk is voor het ontstaan en de groei van carcinogenen. Ze verlagen ook de productie van vrije radicalen. Tot deze groep behoren sommige soorten terpenen (in karwijzaad, dille, groene koffiebonen, groene munt, essentiële oliën uit citrusvruchten, pompoen, zoethout en peulvruchten).
2. Ze onderdrukken en blokkeren bepaalde kankerverwekkende factoren. Vele fyto-oestrogenen

zijn sterke anti-oxidanten en kunnen carcinogene effecten van het menselijk oestrogeen blokkeren. In deze groep vinden we de isoflavonoïden en lignanen (te vinden in sojaproducten, zoethout, lijnzaad, linzen, volle granen en peulvruchten in het algemeen) en de fenolen (in noten, fruit en groenten in het algemeen, thee, graanproducten en sojabonen).

3. Salvestrolen hebben uit meerdere studies hun nut getoond bij kankertherapie en dit op een héél doeltreffende manier en zonder nevenwerkingen (zie eerdere uitgave in Natuurpunt). De salvestrolen zijn voornamelijk in biologische voeding terug te vinden. Bron: studies van prof. Dan Burcke en prof Gerry Potter en www.alexiswellness.be

Besluit:

- Vlees blijkt niet echt een noodzaak te zijn. Integendeel. Vlees en zeker charcuterie hebben veel nevenwerkingen.
- Vermijd dus best zo veel mogelijk bewerkt vlees (salami, worst, vleessalade, paté, ..)
- Snijd zichtbaar vet weg;
- Vlees heeft ook zijn positieve eigenschappen, maar enkel in zeer beperkte hoeveelheden van 60 à 75 g per dag. Al wat we meer innemen, is belastend.
- Denk ook aan andere eiwitbronnen zoals eieren, peulvruchten (erwten, bonen), noten, zaden, tofu, quorn, volle granen, ...
- Vegetarisme heeft veel voordelen.
- Als je toch voor vlees kiest, beperk dan de hoeveelheid en neem best biologisch vlees en eet er dan zeker voldoende groenten bij. Chlorofyl in groenten neutraliseren bepaalde negatieve aspecten van rood vlees.

Bronnen (o.a.):

- American Cancer Association
- EVA (Ethisch Vegetarisch Alternatief)
- Helga D'Havé
- U.A., Xenobiotica in de voeding / Milieukunde, Prof. Deelstra
- Biogezond, oktober 2008

- studies van prof. Dan Burcke en prof. Gerry Potter
- www.alexiswellness.be
- Food, Nutrition and Cardiovascular Disease Prevention in the European Union. The European Heart Network (EHN), Brussels, Belgium.
- Meta-analysis of the effects of soy protein intake on serum lipids. New England Journal of Medicine (1995)
- Can lifestyle changes reverse coronary heart disease? The Lifestyle Heart Trial. Lancet (1990)
- Adherence and acceptability of a low-fat vegetarian diet among patients with cardiac disease. Journal of Cardiopulmonary Rehabilitation (1992)

- vention: a review of the epidemiological evidence. Nutrition and Cancer - An International Journal 18 (1) : 1-29 (1992)
- Steinmetz, K.A.; Potter, J.D. (1996). Vegetables, fruit, and cancer prevention: a review. Journal of the American Dietetic Association 96 (10) : 1027-1039.
- K.A. Steinmetz and J.D.Potter, "Vegetables, fruit, and cancer. I. Epidemiology" Cancer causes control 2: 325-57 (1991)
- Micronutrients and breast cancer. European Journal of Cancer Prevention (1997)
- Lipoprotein oxidation: the 'fruit and vegetable gradient' and heart

- Heart disease in British vegetarians. American Journal of Clinical Nutrition (1988)
- The Oxford Vegetarian Study: an overview. American Journal of Clinical Nutrition (1999)
- Vegetarian diets, lipids and cardiovascular risk. Australian and New Zealand Journal of Medicine (1984)
- Health benefits of a vegetarian diet. Nutrition (2000)
- The role of dietary phytosterols in colon carcinogenesis. Nutrition and Cancer - An International Journal (1992)
- Relation of meat, fat and fibre intake to the risk of colon cancer in a prospective study among women. New England Journal of Medicine 323 32
- Fruit, vegetables, and cancer pre-

- disease. Br J Biomed Sci, (1993)
- Vegetables, fruits, and the carotenoids and the risk of cancer. American Journal of Clinical Nutrition (1991)
- Red meat and colon cancer: the cytotoxic and hyperproliferative effects of dietary heme. Cancer Research (1999)
- Nutritional influences on aggressive behavior, Melvyn R. Werbach, Journal of Orthomolecular Medicine, Vol. 7, No. 1, (1995)

Met dank aan Thierry Maréchal voor zijn zeer interessante bijdrage in 4 Polder.bladen.

Bestuursberichtjes

In ons Editoriaal in vorig Polderblad deden we een oproep naar vrijwilligers om bepaalde taken op zich te nemen. We zijn enorm blij dat er alvast twee "vacatures" ingevuld worden.

EEN
PLUSPUNT
VOOR DE
NATUUR

Marnix Lefranc heeft zich opgegeven om de natuurmonitoring in de Hobokense Polder te coördineren. Een flinke boterham, waarvoor we hem heel dankbaar zijn. Vooral Wim Mertens, onze conservator, wordt hierdoor een stuk ontlast.

En we hebben ook een "leverancier" gevonden om verkoopproducten te leveren bij onze lezers die in de afdeling wonen. Bedankt, **Tine De Bock!** Er zijn nog steeds een aantal vrijwilligerstaken vacant. Kijk hiervoor maar even op onze website www.hobokensepolder.be

Te koop !

Het is nu het geschikte moment om een mezenkastje op te hangen. Heb je grote ramen waar wel eens een jong vogeltje durft tegen te vliegen? Plak dan roofvogelsilhouetten aan uw terrasramen en -deuren.

Mezenkastje: 12 euro
Roofvogelsilhouetten: 2,5 euro

We hebben nog verschillende andere verkoopproducten ... de bomenbladwijzers met uw horoscoop (1,50 euro), wenskaarten voor alle gelegenheden (5 euro voor een pakketje van 5 kaarten + omslag), vogel- en vlinderzoekkaarten (2 euro),

Meer info over onze verkoopproducten: zie website

Lente in de Hobokense Polder !

Kinderen en (groot)ouders, ga eens met WHOPPIE op stap

Een superleuke doe-wandeling in de Hobokense Polder! Dat kan op elk moment van het jaar. De Hobokense Polder toont in elk seizoen zijn natuurlijke schatten.

Je kan voor je kind(eren) tussen 5 en 12 jaar gratis een Natuurpunt-doe-rugzakje ontlenen. En dan ga je met Whoppie, het molletje de natuur van de Hobokense Polder verder ontdekken.

De doe-wandeling vertrekt in Taverne De Schorren, Graspolderlaan Hoboken. Je kan daar een **Natuurpunt-rugzakje afhalen met het nodige materiaal** (verrekijker, kompas, loep, opdrachten, ...).

Uitlenen is gratis, je betaalt wel een waarborg van 20 euro per rugzakje. We hebben momenteel drie dezelfde rugzakjes ter beschikking met hele leuke doe-opdrachten.

En op het einde wacht je nog een kleine verrassing !

Je kan terecht in De Schorren van dinsdag tot en met zondag vanaf 11 u. Maandag = sluitingsdag
Info over de doe-rugzak: Ria Thys, 03/289 73 66 - ria.thys@telenet.be

Whoppie, het molletje

Het avontuur van een klein zonnestraaltje Een kortverhaal met een warm lentegevoel!

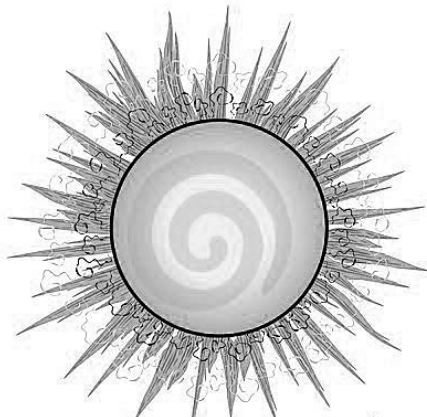
Frieda Heyninck

Er was eens een zonnestraaltje dat graag eens op de aarde wilde rondwandelen, maar het was nog te klein, zodat het op een zo lange reis naar de aarde nog niet mee kon.

Elke keer als er een opening in de wolken kwam, stonden de zonnestralen klaar om naar de aarde te vertrekken. Ze moesten zich wel haasten, anders vlogen ze de wolken stuk.

Op een dag waren de zonnestralen vertrokken, alleen ons kleine zonnestraaltje bleef achter. Het verveelde zich dan ook verschrikkelijk. Het zat maar te zuchten en te zuchten en telkens wierp het verlangende blikken naar de aarde.

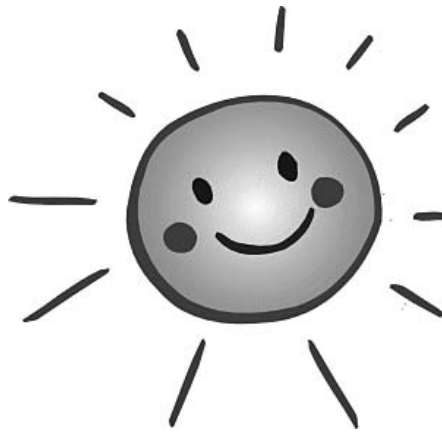
Moeder Zon die zag dat er iets niet

Moeder Zon

in orde was en wel begreep waar het allemaal om ging, riep een van de oudere zonnestralen terug en zei tegen het kleine zonnestraaltje dat, als het héél braaf was, het met de grote zonnestraal mee naar de aarde mocht vliegen! Het moest echter goed oppassen tijdens het bezoek om aan de aarde niets te kwetsen of verkeerd te doen.

Het zonnestraaltje begon te juichen en te dansen van plezier en de oudere zonnestraal zei lachend "Klim maar op mijn rug, maar hou je goed vast, want anders vlieg je zo weg!" Met een geweldige snelheid schoten ze weg. Het zonnestraaltje moest zich inderdaad heel goed vasthouden. Na een hele tijd vertraagde de zonnestraal en zei tegen het kleine straaltje :

Zonnestraaltje

"Zo, vanaf hier kun je alleen verder, ik ga nu naar mijn plaats. Ik zal je straks weer meenemen maar dan moet je wel op tijd hier terug zijn. Ik zal op je wachten" en ze vloog daarna weg.

"Nu", dacht het zonnestraaltje, "ga ik de aarde eens verkennen." Het vloog een eindje weg en daar zag het een mooi huis op een heuvel met bomen en struiken eromheen. Voorzichtig keek het zonnestraaltje door het raam naar binnen en na even gearzeld te hebben, wipte het in de kamer. Het kwam in een grote mooie keuken terecht en toen het naar de potten en pannen keek die netjes op een rijtje stonden, begonnen deze te glimmen van plezier. Het zonnestraaltje wipte vrolijk rond tussen de tafel en de stoelen en liet zijn warme straaltjes dansen op het buikje van de poes, die op de vensterbank lag te slapen. Toen het zonnestraaltje naar een grote dikke ketel keek, begon die te lachen en overal waar het zonnestraaltje ronddreef, begon alles te glimmen en te lachen. Ze riepen in koor "Kijk ook nog eens naar mij zonnestraaltje" en dan lachten ze weer zo hard, dat ze hun buikje moesten vasthouden. Plotseling ging een deur open en kwam de huishoudster binnen. Zij klapte in de handen en zei: "Wat blinken mijn potten en pannen toch mooi, wat is dit toch een fijne keuken" en trots wandelde ze rond. Het zonnestraaltje dat echter nog

veel te zien had, wipte terug uit het raam en alle voorwerpen in de keuken riepen: "Dag zonnestraaltje, kom je nog eens terug?"

Toen het een hele tijd gevlogen had, kwam het in zo'n nauw straatje dat de oudere zonnestralen er zelfs niet meer tussen konden. Er stonden geen bomen en geen bloemen en alles was er kaal en triest. Het zonnestraaltje vond het hier wel een tikje donker, maar overal waar het kwam, keken de mensen uit het raam en zeiden verbaasd tegen elkaar:

"Kijk nu, de zon schijnt in onze straat, dat is nog nooit gebeurd"

De mensen wisten natuurlijk niet dat het het kleine zonnestraaltje was. De hele straat begon er opeens vrolijker uit te zien, de mensen zetten hun bloempotjes op de vensterbanken en de bloemetjes rekten hun kopjes om ook naar het zonnestraaltje te kunnen zien. Overal kwamen de kinderen buiten om in zijn warme straaltjes te kunnen spelen. Het zonnestraaltje wilde graag meespelen,

maar aangezien zonnestraaltjes nu eenmaal niet met kinderen kunnen spelen, wipte het er maar vrolijk tussendoor.

Na een hele tijd in het straatje te hebben gespeeld, dacht het zonnestraaltje opeens aan de oudere zonnestraal die vast zou staan wachten. Het moest al laat zijn, dat kon niet anders.

Ons zonnestraaltje gaf ieder kind

een zoen en het leek wel of ze allemaal opeens blozende wangetjes kregen. Daarna haastte het zich naar de plaats waar het had afgesproken met de oudere zonnestraal. Het was gelukkig nog juist op tijd, maar toen het wilde gaan vertellen wat een avonturen het had beleefd, zei de oudere zonnestraal: "Kom, we hebben nu geen tijd, we zijn al laat" en ze schoten er met een geweldige vaart vandoor, terug naar Moeder Zon.

Eindelijk terug thuis, vertelde het zonnestraaltje alles aan Moeder Zon en aan de andere zonnestrallen.

Na lang denken zei Moeder Zon : "Ik geloof wel dat ik je iedere dag naar de aarde zal laten gaan, als de oudere zonnestraal je wil helpen tenminste?" Vragend keek het kleine zonnestraaltje naar de oudere zonnestraal en toen deze lachend ja knikte, begon het te dansen en te juichen van plezier.

En zo gebeurde het. Elke dag ging het zonnestraaltje mee naar de aarde en het wandelde in alle donkere straatjes die te nauw waren voor de grote zonnestrallen.

Toen het zelf te groot was geworden om tussen die smalle straatjes door te lopen, nam het kleine zonnestraaltje mee die op hun beurt in die kale, koude straatjes een beetje warmte brachten!

In beeld: Lente !

Eva Suls

In het voorjaar komt alles eindelijk terug in beweging.

Het ijs begint te smelten. Soms smelt het ijs erg snel en in combinatie met regen kunnen rivieren buiten hun oevers treden.

De temperatuur stijgt langzamerhand, maar het kan nog behoorlijk vriezen ook. Stilaan komen er terug blaadjes aan de bomen, in de weilanden trekken de bloemen veel bijen en hommels aan, de meidoorn bloeit uitbundig, de velden zien er prachtig uit.

Trekvogels, zoals de zwaluwen, keren langzamerhand terug. Door in de herfst naar een zuidelijker overwinteringsgebied te trekken, ontvluchten ze de slechte omstandigheden in het broedgebied.

Jonge vogeltjes in de nestjes piepen om voedsel, hun ouders vliegen af en aan met eten (insecten en larven).

Alle planten beginnen in de lente terug te groeien na de winterslaap. Door de toename van het licht maken planten scheuten en bladeren, de

planten gebruiken de voedselreserves die zij hebben opgeslagen. In het bos kunnen de planten zich sneller ontwikkelen, ze maken gebruik van de korte periode dat de bodem van het bos nog veel zonlicht ontvangt doordat de bomen nog geen of weinig bladeren hebben.

De eerste planten steken hun kopjes boven de grond. Eerst kunnen we het sneeuwklompje ontdekken, de andere bloemen zoals de narcis, krokus, paardenbloem en fluitenkruid komen een beetje later tevoorschijn. De sappen van

de bomen beginnen terug te stromen, de eerste knoppen beginnen te verschijnen. Bij wilgen gaat dat het vlugst. Andere krijgen bloemen zoals de hazelaar en de magnolia. Bloesemwandelingen tussen de fruitbomen zijn elk jaar een toeristische topper.

Wat natuurlijk het meeste opvalt, is dat de dagen langer worden. Ook wordt het zonlicht sterker. De mens krijgt een gevoel van euforie door de aanmaak van dopamine en serotine. Door het draaien van de aarde rond de zon, zijn de seizoenen overal in de wereld anders.

Boerenzwaluw - Foto: Leo Janssen

Hulpkreet van Natuurpunt Land van Reyen

R11 BIS

JEUGD
MAAK ER SPEEL VAN
MORTSELSE
JEUGDVERENIGINGEN

Red de Berm BIS

VOER MEE ACTIE
zondag 15 april 2012

Leefbare buurt - Red de Berm-bis!

Voor behoud van leefbare woonwijken, natuur- en recreatiegebieden:
Klein-Zwitserland - De Groene Berm - Open Landschap Gasthuishoeven / Koude Beekvallei

14 uur Optocht voor leefbaarheid en natuurbehoud

Vertrek aan de berm kruispunt Prins Boudewijnlaan / Frans Van Dunlaan, Wilrijk
Aankomst Hoeve Dieseghem 15u30 - Wouter Volcaertstraat 44, Mortsel

16 uur Manifestatie aan Hoeve Dieseghem

Samenkomst 15u30: muziek, speeches, animatie, info, spel, ...

Onderteken onze petities
www.landvanreyen.eu en www.R11mis.be

Laat ons een bloem

Red de Berm!
onze
speelruimte

I ♥ nature

LEEFBARE
BUURT

zuivere
lucht

natuurpunt Land van Reyen

Gedrukt met milieuvriendelijke materialen
v.u. Bert Andries, Boomkensstraat 20, Vremde - Boechout

De bekendmaking van het project rond de aanleg van de R11 (bis), de verbinding tussen de E19 in Wilrijk en het rondpunt van de E313/4 in Wommelgem, heeft duidelijk voor ophefmakende reacties gezorgd.

Niet alleen Natuurpunt maar ook talrijke actiecomités in de onmiddellijke omgeving van de R11 (Militaire Baan/Vredebaan/Frans Van

Dunlaan) hebben luidkeels protest aangetekend.

Voor het graven van een tunnel van 35 m breed onder de R 11 zouden zowel de bosrijke berm langs de Krijgsbaan en Vredebaan te Mortsel als Natuurgebied Klein-Zwitserland afgegraven worden.

Ook de open ruimte, landschap en

natuur in de Koude Beekvallei worden bedreigd.

- ✓ Kom mee naar de betoging op zondag 15 april, om 14 uur aan de berm ter hoogte van de kruispunt Prins Boudewijnlaan / Frans Van Dunlaan.
- ✓ Teken de petitie op de website: www.landvanreyen.eu/home/contact/contactform.htm

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 24 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polder.blad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich abonneren op het natuurstudietijdschrift Natuur.focus en het ornithologisch blad Natuur.oriolus aan telkens 8,5 euro. Beide tijdschriften samen kosten 14,50 euro.

Abonnement op het tijdschrift Polder.blad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 7 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid. Daar het bestuur niet verantwoordelijk kan gesteld worden voor de gevolgen van brand, worden de rokers er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit doen op eigen risico.

Alle betalingen dienen te gebeuren op volgende rekening:
979-6399607-37 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van de Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reserwaatfonds Hobokense Polder".

Contactpersonen

Voorzitter: info@hobokensepolder.be

Danny Jonckheere, Cdt. Van Laethemstraat 45, 2660 Hoboken, 03/828.64.03

Conservator Hobokense Polder: conservator@hobokensepolder.be

Wim Mertens, Jan de Groofstraat 13, 2610 Wilrijk, 03/216.93.62

Redactie en lay out Polder.blad: tijdschrift@hobokensepolder.be

Ria Thys en Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:

leden@hobokensepolder.be - webmaster@hobokensepolder.be

Luk Smets, J.F.Kennedylaan 22, 2630 Aartselaar, 03/289.73.66

Geleide wandelingen: wandelingen@hobokensepolder.be

Annie Van Zwieten, Zomerdijklaan 4, 2660 Hoboken, 03/828.37.60

Propaganda:

André Driesen, Krekelstraat 124, 2660 Hoboken, 03/829.19.10

Goudklompjes:

André Van Langenhove, Zevenbergenlaan 8, 2660 Hoboken, 03/288.00.81

Gilbert Van de Velde, Van Traynellaan 28, 2660 Hoboken, 03/825.12.75

Natuurbeheer voor schoolklassen:

Roger Desmedt, Vlaamse Kunstlaan 68/3, 2020 Antwerpen, 03/ 237 97 47

Volg ons op Facebook

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen?

Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Website: www.hobokensepolder.be

Raadpleeg deze website voor achtergrondinformatie, foto's en videoclips van activiteiten, de geschiedenis van de Hobokense Polder, laatste info, ...

Polder.flits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Onze afdeling heeft een **open bestuur**. De bestuursvergaderingen vinden in principe plaats op de **derde dinsdag van de maand om 20 u in zaal Moretus, Berkenrodelei 34 te Hoboken**. Alle leden zijn welkom. Zie verder in het tijdschrift voor eventuele wijzigingen.

Activiteitenkalender

Activiteiten, waar je je op voorhand moet voor inschrijven, zijn in vet gemarkeerd.

- Zo 8 apr Lentetrekellingen op Scheldedijk
Di 17 apr Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo 29 apr Masterplanwandeling aan Fort 8
Zo 6 mei **Dagje Tilff: speleologie en voorjaarsbloei**
Za 12 mei **Vroegochtendwandeling met ontbijt**
Di 15 mei Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Do 24 mei Nachtegalenwandeling in de Polder
1 tot 4 juni Wandelweekend Voerstreek
Zo 17 juni **Kookwandeling in de Polder**
Di 19 juni Bestuursvergadering in Zaal Moretus
Zo 24 juni Natuurbeheer in de Hobokense Polder
Zo 8 juli Vlinderwandeling in de Polder

Begin oktober: Herfstweekend: burlen van de herten en verkenning leefgebied bevers

Natuurbeheer: Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder en dit van 9.30 u tot ca 14 u.
Voor info: contacteer André Van Langenhove, 03/288 00 81 of Gilbert Van de Velde, 03/825 12 75
Info natuurbeheer met schoolklassen: Roger Desmedt, 03/ 237 97 47

Artikels voor het volgende Polder.blad - met verschijningsdatum 1 juli 2012 - dienen bij de redactie te zijn op **31 mei 2012** (zie colofon, blz. 30)

www.hobokensepolder.be